

ResearchOnline@ND

University of Notre Dame Australia
ResearchOnline@ND

Arts Book Chapters

School of Arts

2009

Greek Migration and Settlement in Oceania

Anastasios M. Tamis

University of Notre Dame Australia, a.tamis@bigpond.com

Follow this and additional works at: http://researchonline.nd.edu.au/arts_chapters

Recommended Citation

Tamis, A. M. (2009). Greek migration and settlement in Oceania. In K. Loukeris, & K. Petrakis (Eds). *The roads of the Greeks* (pp. 414-473). Athens, Greece: Polaris Publishing.

This Book Chapter is brought to you by the School of Arts at ResearchOnline@ND. It has been accepted for inclusion in Arts Book Chapters by an authorized administrator of ResearchOnline@ND. For more information, please contact researchonline@nd.edu.au.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

1.0 Ιστορικό της Εγκατάστασης

Η Αυστραλία πρωτοκατοικήθηκε πριν 40.000 χρόνια από ανθρώπους που ήλθαν από τη νοτιανατολική Ασία με αυτοσχέδια κανώ και σχεδίες από μπαμπού. Ο πολιτισμός των πρώτων εποίκων (Αμπορίτζινις), παραμένει ο πλέον αρχαίος συνεχόμενος γνωστός πολιτισμός. Όταν το 1788 άρχισε η ευρωπαϊκή εγκατάσταση, ο αριθμός των ιθαγενών έφτανε περίπου τους 350.000. Ο Πρώτος Στόλος αποτελούνταν από 1000 Βρετανούς, 750 από τους οποίους ήταν κατάδικοι. Για τα πρώτα πενήντα χρόνια της Ευρωπαϊκής εγκατάστασης, οι Αμπορίτζινις και οι νησιώτες των Torres Strait Islands αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του Αυστραλιανού πληθυσμού. Η μεταφορά καταδίκων στην Αυστραλία από τις κατάμεστες βρετανικές φυλακές της Glasgow, Liverpool, Manchester, Dublin και Birmingham (1788) συνεχίστηκε μέχρι και το 1852, όταν οι πρωτοπόροι Έλληνες αφίχθηκαν αναζητώντας την τύχη τους. Από το 1788 μέχρι το 1868, πάνω από 180.000 Βρετανοί και Ιρλανδοί κατάδικοι αφίχθηκαν στην Αυστραλία.

Το τέλος της δουλείας και η κατακραυγή στην Αυστραλία εναντίον του συστήματος εκτοπισμού και εξορίας καταδίκων, οδήγησε στην ταχεία ανάπτυξη της οργανωμένης μετανάστευσης ελεύθερων εποίκων από την Ευρώπη. Οι ελεύθεροι έποικοι, οι οποίοι αυξήθηκαν κυρίως μετά το 1840, εξέφρασαν την αντίθεσή τους στην εργοδότηση καταδίκων και στη δημιουργία μιας κοινωνίας η οποία θα περιλάμβανε και εξόριστους καταδίκους. Η έλλειψη ικανοποιητικού αριθμού άγαμων γυναικών (η αναλογία αντρών-γυναικών ήταν πέντε προς μία), σήμαινε πως οι περισσότεροι άντρες θα έμεναν εργένηδες. Μέθη, πορνεία, ψυχολογικές διαταραχές και σοδομία υποβάθμιζαν την ευημερία, τους νόμους και τάξη της διαμορφούμενης κοινωνίας. Η άφιξη ελεύθερων μεταναστών ενθαρρύνθηκε έντονα καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου εγκατάστασης (η οποία διήρκεσε δύο αιώνες), με εξαίρεση δύο περιόδους (1890-1905 και 1924-1934), που χαρακτηρίζονταν από σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Επιβλήθηκαν μέτρα για να αποτρέψουν την εργοδότηση μη-Βρετανών εποίκων με αποτέλεσμα το σοβαρό περιορισμό της μετανάστευσης. Στην Κουηνσλάνδη οι περισσότεροι από τους έποικους έγιναν αποδεκτοί μόνο μετά το 1880. Η Δυτική Αυστραλία δεν έλκυσε μεγάλο αριθμό εποίκων πριν το 1892 παρόλο που η σποραδική εγκατάσταση σ' αυτήν είχε αρχίσει το 1829.

Η εγκατάσταση των πρωτοπόρων κατέστησε αναγκαία μια σειρά υπηρεσιών που σχετίζονταν με μια υποανάπτυκτη αποικιακή οικονομία. Σε μια οικονομία βασιζόμενη στα αγροκτήματα, γεωργία και κτηνοτροφία γενικότερα, η εγκαθίδρυση κυβερνητικής

υποδομής δημόσιων έργων, εγκαταστάσεων και κοινωνικών δομών αποτελούσε το κύριο μέλημα της ανδροκρατούμενης κοινωνίας των εποίκων. Κοινωνικές εντάσεις που δημιουργούνταν από τα υψηλά ποσοστά «ανηθικότητας», που οι συνθήκες της εγκατάστασης επέβαλαν στους πρώτους κατοίκους, μαζί με τις οικονομικές ανάγκες των αποικιών, έκαναν το γάμο επείγουσα κοινωνική και οικονομική ανάγκη. Αυτή η εξέλιξη έδινε άλλωστε στις γυναίκες εποίκους ένα σημαντικό ρόλο και ευθύνη στην υπό εξέλιξη νέα κοινωνία της χώρας.

Η ανακάλυψη χρυσού τον Οκτώβριο του 1851 στις περιοχές του Ballarat, Sunhurst και Mount Alexander, στην αποικία της Βικτώριας και Νέας Νοτίου Ουαλίας, σε μια περίοδο που οι Αυστραλοί πολίτες είχαν λίγες ελπίδες για κοινωνική διάκριση, δημιούργησε ένα αισιόδοξο συναίσθημα και μια τάση για περιπέτεια και καιροσκοπισμό. Περισσότεροι από τους μισούς πρωτοπόρους έποικους ήσαν μεταξύ 24-34 χρονών. Πλήρωναν περίπου 25 λίρες για να έρθουν στην Αυστραλία, ποσό ισοδύναμο με το μισό ετήσιο εισόδημα ενός Άγγλου εργάτη. Η χρήση ειδικής καμπίνας κατά τη διάρκεια του ταξιδιού σήμαινε υψηλότερα έξοδα ταξιδιού (60 λίρες). Ταχύπλοα πλοία μείωναν το ταξίδι στις 70 μέρες, η κανονική όμως διάρκεια του ταξιδιού ήταν περίπου τέσσερις μήνες.

Κατά τη διάρκεια της προ-πολυπολιτισμικής περιόδου (1787-1968), η προκατάληψη που επικρατούσε για κοινωνική δυσαρμονία, ως αποτέλεσμα των διαπολιτιστικών διαφορών, υποκινούνταν από αδαείς Αγγλο-Αυστραλούς. Εξάλλου σπουδές με θέμα την εθνική ετερότητα δεν προωθήθηκαν στην Αυστραλία μέχρι το τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα, ούτε ενθαρρύνθηκαν έρευνες σχετικά με τις από απομονωμένες εθνικές και θρησκευτικές ομάδες, που παρέμεναν περιορισμένες στη δική τους κοινωνικο-οικονομική δομή και θεσμούς. Η περίοδος αυτή δοκιμάσθηκε από την *Πολιτική της Λευκής Αυστραλίας* (White Australian Policy) και είχε ρατσιστικές προεκτάσεις βλάπτοντας τη συνοχή της αυστραλιανής κοινωνίας. Η πίεση για μετατόπιση από μια 'εθνική' σε μια 'αυστραλιανή' ταυτότητα, μετά το 1972, στηρίχθηκε στην ξενοφοβική και ρατσιστική συμπεριφορά του παρελθόντος, εφόσον δεν κυριαρχούσαν πλέον στερεότυπα που αφορούσαν την εθνότητα.

Οι πρωτοπόροι Έλληνες έφθασαν στη «μεγάλη χώρα του νότου», την *Terra Australis* (Αυστραλία), στις αρχές του 19ου αιώνα ως πατριώτες κατάδικοι ναυτικοί των βρετανικών στρατοδικείων (1829) και εκτοπισμένοι κρατούμενοι από τα νησιά του Ιονίου που τελούσαν υπό βρετανική κατοχή. Μετά το 1840, έκαναν την παρουσία τους ολιγάριθμοι φιλοπερίεργοι τυχοδιώκτες, μεταλλωρύχοι και χρυσοθήρες, από την Κρήτη και την ηπειρωτική Ελλάδα, αρχικά στο Σύδνεϋ, Τασμανία και Πέρθη και αργότερα, με την ανακάλυψη χρυσού, μετά το 1851, στην αχανή ύπαιθρο της Νέας Νοτίου Ουαλίας (NNO) και Βικτώριας. Οι μεταλλωρύχοι και χρυσοθήρες συνήθως δρούσαν ανεξάρτητα ο ένας απ' τον άλλο. Εξαίρεση αποτέλεσαν οι χρυσοθήρες της Tamboroora στη NNO, οι

οποίοι στα 1860 είχαν ιδρύσει οικισμό στην έξοδο της κωμόπολης, που ονομάστηκε Greek Town (Ελληνοχώρι). Εκεί παντρεύθηκαν ντόπιες γυναίκες απέκτησαν περί τα 70 παιδιά, στα οποία έδωσαν ελληνικά ονόματα, αλλά με το στέρεμα των αποθεμάτων του χρυσού διασκορπίστηκαν στην αχανή ήπειρο. Πολλοί απ' αυτούς είχαν ξεκινήσει από τα μεγάλα εμπορικά κέντρα της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της Αιγύπτου, επιδόθηκαν σε εποχιακά επαγγέλματα, ως κηπουροί, υλοτόμοι και ανειδίκευτοι εργάτες, περιφερόμενοι στην αχανή ύπαιθρο της Αυστραλίας, παντρεύθηκαν κυρίως Ιρλανδέζες και ντόπιες γυναίκες και αφελληνίσθηκαν.

Οι περισσότεροι πρωτοπόροι ήσαν αγράμματοι, περιπλανώμενοι ανειδίκευτοι εργάτες, που αποψίλωναν τεράστιες δασώδεις περιοχές και επιμελούνταν τις αχανείς φάρμες των Βρετανών γαιοκτημόνων. Μερικοί άλλαξαν τα ονόματά τους, τα συντόμευσαν ή τα αγγλοποίησαν για να γίνουν περισσότερο αποδεκτοί. Μέχρι το 1880, που άρχισε η κανονική μετανάστευση, πολλοί πρωτοπόροι ήσαν ναυτικοί, οι οποίοι όταν πληροφορήθηκαν την ύπαρξη χρυσού ξεμπάρκαραν λαθραία σε λιμάνια της Αυστραλίας καθώς και αποτυχημένοι φιλοπερίεργοι νησιώτες, έμποροι και άνεργοι χειροτέχνες. Πλεόναζαν οι εργένηδες, τα γεροντοπαλίκαρα και οικογενειάρχες που συντηρούσαν την οικογένειά τους στην Ελλάδα. Φιλόδοξοι και φίλεργοι οι πρωτοπόροι μετανάστες εξαπλώθηκαν στην αχανή και αρχικά αφιλόξενη ήπειρο για να ζήσουν τη μισοξένια και την καταφρόνια. Στις φάρμες των ευγενών Βρετανών γαιοκτημόνων έζησαν άγρια εκμετάλλευση και φυλετική προκατάληψη, χρησιμοποιώντας συχνά ως στέγη αυτοσχέδιες παράγκες, αχυρώνες, βαγόνια τρένων, λαμαρίνες και λινάτσες, σε πλήρη απόσταση και απομόνωση από το κοινωνικό σύνολο και το κατεστημένο του.

Οι περισσότεροι ασχολήθηκαν με εποχικά και επικίνδυνα επαγγέλματα, που δεν καταδέχονταν να εξασκήσουν οι Αγγλοκέλτες Αυστραλοί και ταξιδεύοντας μεγάλες αποστάσεις στην ενδοχώρα κρατήθηκαν μακριά από τις πόλεις και τις ελάχιστες βιοτεχνίες, που αποτελούσαν προνόμιο αποκλειστικό των εποίκων βρετανικής καταγωγής. Το εποχιακό της ενασχόλησης, προϋπέθετε εξαντλητικές μετακινήσεις στην αχανή επαρχία, υπό αντίξοες κλιματολογικές συνθήκες, στερήσεις και αφόρητες καταστάσεις πείνας και λοιμών. Οι περισσότεροι από τους πρωτοπόρους, που ζήτησαν άσυλο επιβίωσης στην αφιλόξενη επαρχία μέχρι το 1880, διασκορπίστηκαν και τα ίχνη τους χάθηκαν. Χωρίς εκκλησιαστική και πολιτειακή στήριξη, σχεδόν στο σύνολό τους έγιναν αποδεκτοί στις δύσκολες ώρες τους από τους Αγγλικανούς, οι οποίοι έδειξαν φιλάδελφο πνεύμα και αλτρουισμό.

Μετά το 1870 εμφανίσθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα αρχικά του Σύδνεϋ και της Πέρθης και αργότερα (1880) της Μελβούρνης οι πρώτοι μετανάστες. Οι πρωτοπόροι προέρχονταν από νησιά και αστικοποιημένα αγροτικά κέντρα, όπου η έλλειψη γης και εργοδότησης τους ανάγκασε να αναζητήσουν εργασία. Οι περισσότεροι ήσαν νησιώτες από τα Κύθηρα, Ιθάκη και Σάμο, και αρκετοί Μακεδόνες και Πελοποννήσιοι, ήδη

ξενιτεμένοι στις μικρασιατικές εστίες του Ελληνισμού της Σμύρνης και της Κωνσταντινούπολης. Οι λίγοι, που εγκαταστάθηκαν στις πόλεις εργάστηκαν ως πλανώδιοι πωλητές τροφίμων. Για παράδειγμα, ο Ιθακήσιος Γεώργιος Μορφέσης έφθασε στη Μελβούρνη το 1849 και έθεσε τις βάσεις για τη μετανάστευση εκατοντάδων συντοπιτών του στα χρόνια που ακολούθησαν, ενώ ο Κυθήριος Αθανάσιος Κομνηνός άνοιξε το πρώτο ελληνικό κατάστημα το 1878 στο Σύννεϋ. Όσοι προνομιούχοι Έλληνες βρέθηκαν στις πόλεις επιβίωσαν εξασκώντας τα επαγγέλματα, που έφεραν από την ιδιαίτερη πατρίδα τους – ζαχαροπλάστες, οπωροπώλες, ψαράδες, ραφτάδες, τσαγκάρηδες, χαμάληδες στα λιμάνια, καταστηματάρχες και εστιάτορες. Για παράδειγμα, το 1916 οι Κ. Ανδρόνικος και Γ. Κένταυρος μέτρησαν εξακόσια ελληνικά καταστήματα, εκ των οποίων δεκατέσσερα καφενεία. Στην επαρχία τα επαγγέλματα ποίκιλαν ανάλογα με την προέλευση του πρωτοπόρου μετανάστη. Οι νησιώτες επιδόθηκαν στην αλιεία, στα ορυχεία, στις απέραντες φυτείες ζαχαροκάλαμου της βόρειας Κουησλάνδης. Οι Μακεδόνες αποδείχθηκαν πρωτοπόροι στην υλοτομία, την αποψίλωση τεράστιων σε έκταση αγροκτημάτων (φαρμών) και στην καλλιέργεια αμπελιών, καπνού, λαχανόκηπων και φρούτων. Πολλοί αναζήτησαν εργασία στα μεταλλωρυχεία των επαρχιών της ΝΝΟ και Βικτώριας και αρκετοί εργάστηκαν σε χυτήρια και ασβεστοποιεία, κάτω από δύσκολες συνθήκες και φθηνά μεροκάματα. Οι μισθοί ποίκιλαν ανάλογα με το επάγγελμα και τη ζήτηση. Για παράδειγμα, οι υλοτόμοι αμείβονταν καλύτερα από τους εργαζομένους στα «ρεστοράνια» των νησιωτών Ελλήνων, των οποίων το εισόδημα κυμαινόταν, πριν από τον πόλεμο γύρω στις 4-8 λίρες την εβδομάδα. Η εργοδότηση ήταν εποχιακή και οι μετανάστες μετακινούνταν από μέρος σε μέρος σε αναζήτηση επικερδούς εργοδότησης. Η εργοδότηση σε βιοτεχνία ή εργοστάσιο της πόλης παρέμεινε προνόμιο των αγγλοκελτών εποίκων μέχρι και το 1936. Συχνά βρετανοί Αυστραλοί κατέρχονταν σε απεργία διαρκείας, εάν προσλαμβανόταν στο εργοστάσιο νοτιοευρωπαίος. Στην περίοδο 1926-1935 εξάλλου η Κυβέρνηση απαγόρευσε στην Αγροτική Τράπεζα να δανειοδοτεί και να επιχορηγεί αγροκτηματίες και επιχειρηματίες εάν εργοδοτούσαν νοτιοευρωπαίους.

Μεταξύ του 1896 και 1931, πάνω από 15.000 Έλληνες μετανάστες κατέφυγαν στην Αυστραλία. Από τα λιμάνια της Καλαμάτας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης, ξεκίνησαν με ιταλικά, γαλλικά και βρετανικά πλοία, αναζητώντας νέες ευκαιρίες. Ήταν κυρίως νεαρά, παραγωγικά μέλη του πληθυσμού, τα οποία έφυγαν ωθούμενα από την παραμέληση του αγροτικού πληθυσμού, κυρίως των οικογενειών χωρίς γη, καθώς και από την ανασφάλεια, ανεργία και παραλείψεις των ανίκανων διοικήσεων. Στο πιο πρόσφατο παρελθόν όμως, αυτοί οι παράγοντες ενθαρρυνόμενοι από ένα δραστήριο και αποτελεσματικό δίκτυο ταξιδιωτικών πρακτορείων, τοπικών και διεθνών, προώθησε προοπτικές και μηχανισμούς πιο οργανωμένης μετανάστευσης στις χώρες του Νέου Κόσμου, αρχικά από τη δεκαετία του 1890 στη Βόρεια Αμερική και από το 1924 στην Ωκεανία.

Κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα η υπερατλαντική μετανάστευση των Ελλήνων από τη Πελοπόννησο, τη Δυτική Μακεδονία (Φλώρινα και Καστοριά) και τα νησιά αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό, ως αποτέλεσμα της εκβιομηχανοποίησης του εικοστού αιώνα με τις απαιτήσεις της για εργατικό δυναμικό, ενθαρρύνοντας τους ανεκμεταλλούμετους εργάτες, τους άνεργους και τον στερημένο πληθυσμό της ερημωμένης ελληνικής επαρχίας να μεταναστεύσουν. Χωρικοί από την Πελοπόννησο, κυρίως από την Αρκαδία, Μεσσηνία και τη βόρεια Κορινθία, και Μακεδόνες από τις περιοχές της Φλώρινας και της Καστοριάς άρχισαν να εγκαθίστανται στην ενδοχώρα της ΝΝΟ, της Δυτικής Αυστραλίας και της Βικτώριας (Τάμης, 1994,1997, 2000 και 2005) από το 1908.

Τα εκατοντάδες όμως οργανωμένα και αρτίως διαδικτυωμένα πρακτορεία και ταξιδιωτικοί οργανισμοί οι οποίοι ήταν αναμεμιγμένοι με τη μεταναστευτική αγορά στην Ελλάδα κράτησαν τους αριθμούς των μεταναστών υψηλούς. Στις περισσότερες περιπτώσεις χρεώνονταν εξωφρενικές προμήθειες, αυξάνοντας τα ναύλα της μετανάστευσης στο ποσό των δώδεκα αγγλικών λιρών το οποίο αντιπροσώπευε το συνολικό ετήσιο εισόδημα ενός μέσου εξειδικευμένου εργάτη. Οι Γάλλοι ήταν οι πρώτοι που καθιέρωσαν και λειτούργησαν τις υπερατλαντικές ναυτιλιακές τους γραμμές από τον Πειραιά, από το 1860. Κατάφεραν να εγκαθιδρύσουν πρακτορεία στα κυριότερα μεταναστευτικά κέντρα όπως η Καλαμάτα, Κόρινθος, Αθήνα, Βόλος και Πάτρα, και από το 1898 στη Θεσσαλονίκη και στη Φλώρινα, διαφημίζοντας εξαιρετικές συνθήκες εργασίας στις Νέες Χώρες. Αυτά τα ταξιδιωτικά δίκτυα αξίωσαν μια μέση ετήσια μεταφορά 7000 περίπου μεταναστών από την απελευθερωμένη περιοχή της Ελλάδας και πάνω από 5000 μεταναστών από την περιοχή της Μακεδονίας που βρισκόταν ακόμα κάτω από Οθωμανικό ζυγό. Τα μεγάλα κέρδη από την ευδοκιμούσα μεταναστευτική βιομηχανία στην Ελλάδα και στις Ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν ακόμα κάτω από Οθωμανικό ζυγό, ώθησε τις υπόλοιπες βρετανικές και ιταλικές ναυτιλιακές γραμμές να συμμετάσχουν στην επιχείρηση.

Μέχρι το 1924, η μετανάστευση παρέμεινε αυστηρά νησιωτική, αφού η συντριπτική πλειοψηφία των πρωτοπόρων προερχόταν από 23 νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου. Απ' τη χρονιά αυτή, εξαιτίας του εμπάρκο και του περιορισμού στον αριθμό των μεταναστών, που επέβαλε η Αμερική, αλλά και των πολιτικών και δημογραφικών συνεπειών, που προκάλεσε η Μικρασιατική Καταστροφή (1923), άρχισε η μαζική μετανάστευση απ' την ηπειρωτική Ελλάδα (1924) με πρώτους τους Μακεδόνες (Tamis, 1993). Ο τύπος αυτός της μετανάστευσης παρέμεινε σχεδόν αναλλοίωτος, με ορισμένους πρόσκαιρους περιορισμούς μέχρι το 1945, εποχή που άρχισε η έλευση ολίγων ανύπαντρων γυναικών και εξαρτώμενων μελών οικογενειών, προκειμένου να εναρμονισθεί η δυσαναλογία ανδρών-γυναικών μεταναστών (70:30). Η έλλειψη

γυναικών, ιδιαίτερα στις πόλεις, προκαλούσε σοβαρά κοινωνικά προβλήματα στους αυστραλιώτες Έλληνες.

Οι πρωτοπόροι ωστόσο δεν είχαν ως στόχο την εποίκηση. Η Αυστραλία αποτελούσε γι' αυτούς εφήμερο τόπο διαμονής και μέσο γρήγορου πλουτισμού. Απομονωμένοι κοινωνικά, ακόμη και μεταξύ τους, περιορίζονταν σε πολύωρη απασχόληση, συνήθως πάνω από δεκαπέντε ώρες την ημέρα, ενώ αρκετοί απ' αυτούς ταξίδευαν τεράστιες αποστάσεις προς εξεύρεση εργασίας. Η μοναξιά, οι κακουχίες, οι απάνθρωπες συνθήκες εργασίας, η εκμετάλλευση, και η σκληρή δουλειά επτά ημέρες την εβδομάδα οδηγούσαν τους περισσότερους στον πρόωρο θάνατο. Στα 1900, όταν για πρώτη φορά ευεργετήθηκε ο αποίμαντος Ελληνισμός της Αυστραλίας με την άφιξη των πρώτων Ορθοδόξων ιερέων, ο μέσος όρος της ζωής των εποίκων ήταν το 36ο έτος της ηλικίας.

Χρυσοθήρες νησιώτες βρέθηκαν στις πόλεις Ballarat και Bendigo της Βικτώριας και ορισμένοι συμμετείχαν ακόμη και στην ένοπλη εργατική στάση του Eureka Stockate (1854), που καθιέρωσε το οκτάωρο ημερήσιας εργασίας και αποτέλεσε σταθμό για την ιστορία του διεθνούς συνδικαλισμού. Οι μετανάστες εκείνοι στασίασαν εναντίον των ανυπόφορων όρων εργασίας και των φόρων που επέβαλαν οι Άγγλοι αποικιστές. Ανάμεσά τους ήταν και ο Ιθακήσιος Ανδρέας Λεκατσάς, ο οποίος είχε αφιχθεί στην Αυστραλία το 1851 και στάθηκε αφορμή για τη μετανάστευση εκατοντάδων Ιθακησίων στη Μελβούρνη.

Αρκετοί μετανάστες κατόρθωσαν να διακριθούν στα δύσκολα χρόνια του κατατρεγμού. Η δυναστεία των Κομνηνών ίδρυσε στη ΝΝΟ την εκτροφή στρειδιών και θησαύρισε στα 1890, ο Μυτηληνιός Μιχάλης Μανούσιος έγινε διάσημος γεωκτήμενος στην εποχή του, ενώ ο Καστελορίζιος Αθανάσιος Αυγουστής και ο Ανδριώτης Γεώργιος Φαλάγκας αναδείχθηκαν σε δεινότατους καλλιεργητές και εμπόρους στρειδιών στη ΔΑ. Ο Ιθακήσιος Αντώνιος Λεκατσάς στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ διατηρούσε καταστήματα αναψυκτικών, με επιτυχία επιδόθηκε στην αγορά κτηρίων, ξενοδοχειακών συγκροτημάτων και θεάτρου στην πόλη της Μελβούρνης. Οι Καστελορίζιοι αδελφοί Μιχάλης και Πέτρος Μιχελίδης αναδείχθηκαν ως οι μεγαλύτεροι καπνέμποροι και καπνοβιομήχανοι της Αυστραλίας με έδρα την Πέρθη. Ο Γεώργιος Λυμπερίδης που θεωρούνταν ως ο μεγαλύτερος σιτοπαραγωγός της Νέας Νοτίου Ουαλίας (ΝΝΟ) και ο Νικόλαος Λουράντος από τους πλουσιότερους γαιοκτήμονες με χιλιάδες πρόβατα καταξιώθηκαν ως μεγάλοι ευεργέτες της Ομογένειας και τιμήθηκαν από την αυστραλιανή Κυβέρνηση.

Η δημογραφική και εποικιστική εξέλιξη των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας πέρασε από διάφορες φάσεις. Μέχρι το 1926 οι πολιτείες της Νέας Νοτίου Ουαλίας και Δυτικής Αυστραλίας (ΔΑ.) συγκέντρωναν περίπου το 50% των

πρωτοπόρων μεταναστών. Η Βικτώρια, η Κουησλάνδη και η Νότια Αυστραλία (ΝΑ) τους υπόλοιπους. Ελάχιστοι νησιώτες από τα Κύθηρα ζούσαν στο Hobart της Τασμανίας και ακόμη πιο λίγοι Κύπριοι και Μικρασιάτες έποικοι στο Darwin της Βόρειας Επικράτειας. Δεν είναι λοιπόν άσχετες οι παραπάνω δημογραφικές εξελίξεις με το ότι στο Σύνδνεϋ ιδρύθηκε η πρώτη οργανωμένη Κοινότητα του ελληνισμού (1896), στην Πέρθη της ΔΑ. η πρώτη ελληνική Αδελφότητα της Αυστραλίας (1912), και στη Μελβούρνη άρχισε η πρώτη οργανωμένη εμφάνιση της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (1892).

Εκκλησιαστικά αποίμαντη, εθνικά ακέφαλη και κοινοτικά ανοργάνωτη παρέμεινε η παροικία των Ελλήνων της Αυστραλίας στη διάρκεια των πρώτων χρόνων από την εμφάνιση των πρωτοπόρων μεταναστών στη μακρινή αυτή ήπειρο. Το έμπρακτο ενδιαφέρον της ελληνικής πολιτείας δεν ευαισθητοποιούνταν, εξαιτίας της τυραννίας της απόστασης, της γεωγραφικής απομόνωσης, της έλλειψης επαρκούς επικοινωνίας αλλά και επειδή δεν συνέτρεχαν εμπορικοί λόγοι. Το εμπόριο με την Ελλάδα είχε περιορισθεί στη εισαγωγή της σταφίδας, σύκων και ελαιόλαδου μέχρι το 1910 περίπου με επιτυχία, εποχή που άρχισε η τοπική παραγωγή της σταφίδας.

Κατά τον εικοστό αιώνα, πρωτοπόροι μετανάστες εγκαθίδρυσαν, με την εγκατάστασή τους πανελλήνιους οργανισμούς, τις εθνο-θρησκευτικές κοινότητες για να ικανοποιούν τις θρησκευτικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές τους ανάγκες, καθώς και τοπικές αδελφότητες για να θεραπεύουν τις ιδιαίτερες περιφερειακές τους παραδόσεις. Με μεγάλα κύματα μετανάστευσης μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και την μαζική άφιξη 270.000 μεταναστών κατά την περίοδο 1952-1975, τα σοβαρά προβλήματα οργάνωσης, ενισχυόμενα από την πολιτική διεκδίκησης του απόδημου Ελληνισμού από το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, οδήγησαν στην εγκαθίδρυση ενός μεγάλου αριθμού κοινοτήτων σε μεγάλα αλλά και μικρά αστικά κέντρα.

2.0 Δημογραφικά Στοιχεία

Οι Έλληνες εποίκησαν την Ωκεανία (Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία) σε τρεις φάσεις. Κατά τη διάρκεια της πρώιμης φάσης (1830-1890), εξαιτίας του εφήμερου και του ολιγάριθμου της εποίκησης δεν ήταν εφικτή η ίδρυση και λειτουργία ελληνικών κοινοτήτων. Στη δεύτερη περίοδο της εποίκησης (1891-1951), οι πρωτοπόροι συνειδητοποίησαν την ανάγκη να οργανωθούν σε συλλογικούς φορείς και να ιδρύσουν θεσμικά όργανα (εκκλησία και εθνική αντιπροσωπεία), ώστε να διασφαλίσουν την εθνογλωσσική και θρησκευτική τους ταυτότητα. Η εποίκηση της δεύτερης φάσης διαμορφώθηκε με γνώμονα (α) τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική τραγωδία (1922-1923), (β) τους περιορισμούς της μεταναστευτικής

πολιτικής των ΗΠΑ (1924) και (γ) τις αντίξοες οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που προκάλεσε στην Αυστραλία η οξυτάτη οικονομική κρίση (1926-1935), η οποία και καλλιέργησε έντονη προκατάληψη και ξενοφοβία.

Με την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας Αυστραλίας-Ελλάδος (1952), αρχίζει η τρίτη, η πλέον ουσιώδης, ταραχώδης και μαζική εποίκηση Ελλήνων (1952-1974). Αποτέλεσμα της κρίσιμης αυτής φάσης ήταν να εποικίσουν την Αυστραλία 270.000 και τη Νέα Ζηλανδία 3500 Έλληνες. Στο μεγαλύτερο ποσοστό τους (87%) οι έποικοι αυτοί ήταν αγρότες και ανειδίκευτοι εργάτες των αστικών κέντρων της Ελλάδος και της Κύπρου. Το μεταναστευτικό αυτό απόθεμα των Ελλήνων της Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας έκτοτε διανθίζεται, εμπλουτίζεται, αναμορφώνεται και αναζωγονείται με τεχνοκράτες και επιστήμονες σε τέσσερις φάσεις: (α) το 1953, με την εμφάνιση 5000 προσφύγων-μεταναστών από τη Ρουμανία, (β) την περίοδο 1954-1958, με την άφιξη περίπου 9000 Ελλήνων από την Αίγυπτο και τη Μέση Ανατολή, (γ) το 1974 με την εγκατάσταση 11.000 Κυπρίων και (δ) στην περίοδο 1994-2002 με την εποίκηση 3000 Ελλήνων από τη Νοτιοαφρικανική Ένωση, κυρίως επιχειρηματιών και εμπόρων.

Την ημέρα της τελευταίας απογραφής του 2006, ο αριθμός των ελλαδογεννημένων εποίκων της Αυστραλίας ανέρχονταν σε 107.561 άτομα, ενώ με συνεκτιμήσεις και διασταυρώσεις ο αριθμός των Ελλήνων που γεννήθηκαν στην Κύπρο και σε άλλες χώρες, της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής, ξεπερνούσε τους 22.000. Ο αριθμός των αυστραλογεννημένων ελληνικής καταγωγής, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με έναν εκ των δύο γονέων τους ελληνικής καταγωγής, ήταν 365,147 άτομα (το 1981 είχαν καταγραφεί 242.000 αυστραλογεννημένοι). Ο συνολικός αριθμός εποίκων της Αυστραλίας ελληνικής καταγωγής (Ελλήνων και Κυπρίων) εκτιμάται σε 505.000 άτομα και σε 3500 της Νέας Ζηλανδίας. (βλέπε *Πίνακα 1^ο*). Από αυτούς, οι 230.000, ήτοι το 46% περίπου είναι εγκαταστημένοι στη Μελβούρνη, την πόλη με την ισχυρότερη εθνογλωσσική συγκράτηση της χώρας.

Με εξαίρεση τις Πολιτείες της Κουησλάνδης και της Νοτίου Αυστραλίας, το 93 τοις εκατό των Ελλήνων είναι εγκαταστημένοι στα μεγάλα αστικά κέντρα των Πολιτειών της χώρας. Στην αχανή Κουησλάνδη, τα δύο πέμπτα των εποίκων είναι διεσπαρμένα σε επαρχιακές κωμοπόλεις (Cairns, Home Hill, Innisfail, Townsville, Babinda, Macay), όπου από το 1928 έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν εκεί οργανωμένες εθνοθησκευτικές κοινότητες. Στη Νότιο Αυστραλία λειτούργησαν από ενωρίς (1909) συμπαγείς ελληνικές παροικίες σε κωμοπόλεις (Port Pirie, Port Augusta) και αγροτικά κέντρα (Renmark, Barrie, Barossa Valley), όπου συγκεντρώθηκε το 18% του συνόλου των Ελλήνων της Πολιτείας και απασχολήθηκαν στους απέραντους αμπελώνες και λαχανόκηπους ως αγρότες, εργάτες και γαιοκτήμονες.

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ**

<i>ΕΘΝΙΚΟΙ</i>	<i>Τ.Γεν.</i>	<i>Βικτώριο</i>	<i>ΝΝΟ</i>	<i>Κουησλ</i>	<i>Ν.Α.</i>	<i>Δ.Α.</i>	<i>Τασμαν</i>	<i>Ν.Τ.</i>	<i>ACT</i>	<i>TOTAL</i>
	<i>Ελλάς</i>	61.894	41.135	4295	12.640	3434	621	1096	1406	107.521
<i>Έλληνες</i>	<i>Αυστρ.</i>	148,783	91,769	11,568	29,932	7852	1586	2467	3212	318.169
	<i>Αιγ. & Μ.Ανατ.</i>	2874	656	152	302	201	18	17	9	4229
	<i>Τουρκία</i>	1212	367	112	145	109	12	12	14	1983
	<i>Αλλού (Ν.Αφρ. Βρετ.Πρ. Σοβ. Εν.)</i>	2012	486	95	367	690	9	9	11	3679
<i>Κύπριοι*</i>	<i>Κύπρος</i>	9382	7965	1043	1535	356	53	231	127	20.692
	<i>Αυστραλ.</i>	23.345	18.568	2456	3978	789	116	487	286	50.025
	<i>Αλλού</i>	704	611	72	94	11	3	7	4	1506
TOTAL		250.206	161.551	19.793	48.993	13.442	2418	4335	5069	505.804

Πίνακας 1^{ος}

Πηγή: Διασταυρώσεις Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας (2006) & ΕΚΕΜΕ (2008).

*Από τον συνολικό αριθμό των Κυπρίων εποίκων θα πρέπει να αφαιρεθεί το 15% ως Τουρκοκύπριοι.

Από το 1958, ο αριθμός των Ελλήνων της Αυστραλίας ήταν, και παρέμενε το 2002, αριθμητικά και γλωσσικά ο δεύτερος μεγαλύτερος από τις μη βρετανικές εθνότητες που έχουν εποικήσει τη *Μεγάλη Χώρα του Νότου*, μετά τους Ιταλούς. Η συντριπτική πλειοψηφία των ελλαδογεννημένων, ήτοι το 85 τοις εκατό, μετανάστευσαν στην περίοδο 1952-1974. Μέχρι το 1962 υπήρχε στην Αυστραλία σοβαρότατη δημογραφική ανομοιογένεια μεταξύ των φύλων, σε αναλογία 100 άνδρες προς 53 γυναίκες, επειδή ασκούσαν δραστικούς περιορισμούς στη μετανάστευση ανύπαντρων γυναικών από την Ελλάδα, αλλά και επειδή, εξαιτίας της δύσκολης οικονομικής κατάστασης και των δυσκολιών της πρώτης εγκατάστασης, πολλοί είχαν αφήσει αρχικά τις οικογένειές τους στην Ελλάδα. Η ανισότητα αυτή, η οποία προκαλούσε σωρεία κοινωνικών και ψυχολογικών προβλημάτων στους πρωτοπόρους της μεταπολεμικής περιόδου, αντιμετωπίστηκε συνετά μετά το 1962, όταν προγραμματίστηκε, διακρατικά, η μόνιμη εγκατάσταση χιλιάδων ανύπαντρων γυναικών (έμειναν στην αυστραλιανή ιστορία με το όνομα *οι νύφες*) από την Ελλάδα.

Το 2008 διατηρείται μία εναρμονισμένη ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων σε αναλογία 50,2 άνδρες προς 49,8 γυναίκες, γεγονός που θεωρητικά περιορίζει και αποθαρρύνει τις εξωγαμίες στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου είναι εγκαταστημένος συμπαγής Ελληνισμός. Ο αριθμός των Ελληνίδων είναι μεγαλύτερος των ανδρών μόνον στην ομάδα ηλικίας μεταξύ 45 και 54 ετών, όπου το ποσοστό τους είναι υψηλότερο κατά πέντε τοις εκατό. Χωρίς όμως μετανάστευση από το 1975, το ποσοστό των Ελλήνων που ευρίσκεται στην ομάδα ηλικίας 45 έως 64 ετών, το 2008 ανερχόταν, στο 63% του συνολικού αριθμού των ελλαδογεννημένων, ενώ σε 27% ανέρχονταν οι ελλαδογεννημένοι έποικοι που ξεπέρασαν το 65^ο έτος της ηλικίας τους.

Μέχρι το 2015 υπολογίζεται ότι το 90% των Ελλαδογεννημένων θα είναι συνταξιούχοι ή εκτός εργασιακής δύναμης της χώρας. Η ταχύτατη πλέον γήρανση των ελλαδογεννημένων εποίκων και η έξοδος τους από την οικογένεια [ο αριθμός τροφίμων ελληνικών γηροκομείων την τελευταία δεκαετία (1997-2007) οκταπλασιάστηκε], είχε καταλυτικές συνέπειες για την εθνογλωσσική διατήρηση των επιγόνων τους. Η παρούσα δομή ηλικίας των ελλαδογεννημένων της Αυστραλίας διαφέρει σημαντικά από αυτή του μέσου Αυστραλού, που βρίσκεται στις μεσαίες ομάδες ηλικιών, και γεννά σοβαρότατα προβλήματα που σχετίζονται με τον κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό προγραμματισμό της χώρας, όσον αφορά στα θέματα παιδείας, πολιτισμού καθώς και στην κοινωνική δικαιοσύνη.

Στη Μελβούρνη, που παραμένει το βιομηχανικό και στο Σύδνεϋ που είναι το εμπορικό κέντρο της Αυστραλίας, είναι εγκαταστημένο το 81% των Ελλήνων, και κατά συνέπεια οποιαδήποτε κρίση στο χώρο της οικονομίας έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στους ανειδίκευτους και ημειδίκευμένους εργάτες και στους νέους που απασχολούνται στις βιομηχανικές αυτές πόλεις. Στα επόμενα χρόνια η ελληνική παροικία θα χρειασθεί μεθοδευμένη πρόνοια, συστηματικές παροχές και τεράστια τεχνοκρατική βοήθεια για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκαλούνται από τη μετάλλαξη της δόμησης του εργασιακού *status quo* εξαιτίας της γήρανσης των ελληνικών παροικιών, της επικοινωνιακής επανάστασης, της παγκοσμιοποίησης αλλά και των ραγδαίων εξελίξεων στο χώρο της τεχνολογίας.

Η συμμετοχή των ελλαδογεννημένων εποίκων στην κοινωνικο-οικονομική και πολιτική ζωή της Αυστραλίας τα τελευταία πενήντα χρόνια εξελίχθηκε με βάση το όραμα βραχύχρονης παραμονής τους και όχι ως εποίκων μόνιμης εγκατάστασης. Από το 1974, με τον τερματισμό της μετανάστευσης Ελλήνων μεταναστών, ο αριθμός Ελλήνων και Ιταλών μεταναστών, που αφίχθηκαν στην Αυστραλία την τελευταία δεκαετία (1997-2007), ήταν ο χαμηλότερος σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνότητα. Στο ίδιο διάστημα ο αριθμός των Ελλήνων, που παλιννόστησε ήταν κατά 37% υψηλότερος από τον αριθμό αυτών που εποίκησαν την Αυστραλία. Το 2007, σύμφωνα με δεδομένα της

Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας, ο αριθμός των Αυστραλών πολιτών που διέμεναν μόνιμα στην Ελλάδα, ανερχόταν σε 135,000 άτομα. Οι Έλληνες, ωστόσο, αν και διατηρούν περισσότερο από τις άλλες εθνοτικές ομάδες τα εθνογλωσσικά και πολιτιστικά τους χαρακτηριστικά, εν τούτοις έρχονται πρώτοι στις πολιτογραφήσεις, έναντι των άλλων εθνικών ομάδων, αφού το 96,1% των ομογενών έχουν πολιτογραφηθεί Αυστραλοί πολίτες.

Σύμφωνα με την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων, στο 62% των ελληνο-αυστραλιανών οικογενειών, ο ένας από τους δύο γονείς δεν γεννήθηκε στην Ελλάδα. Οι Έλληνες της Αυστραλίας συνεχίζουν να είναι προσηλωμένοι στα δεδομένα και στις αξίες του ελλαδικού πολιτισμού όπως τα μετέφεραν από τις γονικές εστίες πριν από μισό περίπου αιώνα. Την παρωχημένη αυτή ιδεολογία συνεχίζουν σχεδόν απαρέγκλιτα και οι επίγονοί τους, παρά τις σημαντικές μεταλλάξεις που σημειώθηκαν στη σύγχρονη ελλαδική κοινωνία και πολιτισμό. Ακόμη και σε θέματα που σχετίζονται με τη γεννητικότητα, οι Ελληνίδες της Αυστραλίας γεννούν περισσότερα παιδιά (2,8 κατά μέσο όρο) σε σύγκριση με το μέσο όρο της γυναίκας της Αυστραλίας (2,1%), ενώ συγκριτικά χαμηλότερο παραμένει και το ποσοστό των άτεκνων Ελληνίδων σε σύγκριση με τον παναυστραλιανό μέσο όρο.

Από το 1952, ο αριθμός των Ορθοδόξων Χριστιανών αυξήθηκε στην Αυστραλία περισσότερο από κάθε άλλο χριστιανικό δόγμα, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό τους (64 %) είναι εγκαταστημένοι στη Μελβούρνη. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι η Ορθοδοξία συνεχίζει το 2008 να είναι αριθμητικά η τέταρτη μεγαλύτερη θρησκεία της χώρας με 489.000 άτομα ή το 2,9% του πληθυσμού. Για παράδειγμα, οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, αποτελούν το δεύτερο ισχυρότερο αριθμητικά δόγμα, μετά τους Καθολικούς, στα προάστια της Μελβούρνης, Darebin με 17,269 πιστούς (14,1% του συνόλου των κατοίκων), στο προάστιο Moreland με 12.709 (9,8% του συνόλου), στο Whittlesea με 20.730 (20,4% του συνόλου), και στο Brimbank με 17.614 (11,8% του συνόλου). Σύμφωνα με διασταυρώσεις και αναλύσεις των δημογραφικών δεδομένων της απογραφής του 2006, διαπιστώνεται ότι το 93% των Ελλήνων είχαν δηλώσει Ορθόδοξοι, το υπόλοιπο άλλες Ομολογίες (Ευαγγελικοί, Χιλιαστές, Καθολικοί και Αγγλικανοί), ενώ ένα ποσοστό 0,5% δήλωσε Μουσουλμάνοι. Σημειώνεται ότι η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία προεξάρχει των άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών στην Αυστραλία (ρωσικής, αντιοχικής, σερβικής, συρολιβανέζικης και ρουμανικής) ενώ συνεχίζει να μην αναγνωρίζεται ως κανονική η μακεδονοσλαβική, όπως αυτό είχε ψηφισθεί από τις Εκκλησίες-μέλη της Συνεδριακής Επιτροπής Κανονικών Ορθοδόξων Εκκλησιών (Σεπτέμβριος 1979).

3. Κοινωνική Συγκρότηση

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας του 19ου αιώνα (1986), οργανώθηκαν στην Αυστραλία οι κοινότητες των Ελλήνων ως εθνο-θρησκευτικά σωματεία. Το 1924 ιδρύθηκε η Μητρόπολη με πνευματικό και αποστολικό ρόλο και το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας (1926) στο Σύδνεϋ. Ωστόσο, παρά τη βασικότερη αλλαγή που προκάλεσε η εμφάνιση του πρώτου Μητροπολίτη, Χριστόφορου Κνήτη και του πρώτου επαγγελματία διπλωμάτη, Λεωνίδα Χρυσναθόπουλου, ο ρόλος των Κοινοτήτων δεν διευρύνθηκε. Συνέχισαν τον εκκλησιαστικοκεντρικό τους ρόλο, ανέγειραν και συντήρησαν ναούς, ως μοναδικό τους μέλημα και ευθύνη, ίδρυσαν φιλόπρωχες αδελφότητες και επιδόθηκαν σε αλτρουιστικές δραστηριότητες.

Η ηγεσία των Κοινοτήτων δεν κατόρθωσε να αναπτύξει κοινωνική και πολιτιστική δράση, δεν αναζήτησε τρόπους ενσωμάτωσης στην καχύποπτη και ξενόφοβη αγγλοκελτική κοινωνία και το κυριότερο δεν αποδέχθηκε τα νέα θεσμικά όργανα του Μητροπολίτη και του Γεν. Προξένου, διότι ερμηνεύθηκε ότι περιορίζουν κεκτημένα προνόμια εξουσίας των Κοινοτήτων. Έτσι από πολύ ενωρίς (1924), σημειώθηκε βαθιά κρίση, προκλήθηκαν ζημιόγρονες έριδες και εδραιώθηκε διχοστασία ανάμεσα στις Κοινότητες και κυρίως στη Μητρόπολη, από την οποία διεκδικούσαν την αποκλειστική διοίκηση των ναών. Όταν αργότερα (1959), το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποφάσισε να καταργήσει τους παλαιούς κοινοτικούς οργανισμούς, υιοθετώντας το αμερικανικό πρότυπο της κοινότητας-ενορίας και αργότερα (1975) το θεσμό των ενοριών με διορισμένα από την Αρχιεπισκοπή συμβούλια επιτρόπων, προκλήθηκε εκτροπή (1962) και θεσμοποιήθηκε το σχίσμα. Μετά το 1962, με την απόσχιση των παλαιών κοινοτήτων από την κανονική Εκκλησία, αρχίζει η ταραχώδης περίοδος της ιστορίας του αυστραλιώτη Ελληνισμού, κατά την οποία κυριαρχεί ο εξοστρακισμός, η αποστασιοποίηση, η περιθωριοποίηση οργανισμών και ατόμων, χωρίς να λείπει η συχνή σύγκρουση μεταξύ της Εκκλησίας και των αντιπροσώπων της Ελληνικής και Κυπριακής Πολιτείας. Οι περισσότερες κοινότητες περιορίστηκαν στον εκκλησιαστικοκεντρικό τους ρόλο με αποτέλεσμα να εμπλέκονται σε συνεχείς προστριβές με την Εκκλησία και να μην ενεργοποιούν τον πολιτιστικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό τους ρόλο.

Από το 1912, η ίδρυση των ελληνικών εθνοτοπικιστών αδελφοτήτων και σωματείων της Αυστραλίας (το 2006 ο αριθμός των αναγνωρισμένων συλλογικών φορέων του Ελληνισμού ανερχόταν σε 1024), με στόχο τη διατήρηση της τοπικής παράδοσης, ναρκοθέτησε τη συνεκτικότητα του ελληνισμού, αποδυνάμωσε τους πανελλήνιους οργανισμούς, αποχύμωσε την οργάνωσή τους και κατέστρεψε προοπτικές και προϋποθέσεις μιας συλλογικότερης παρουσίας των Ελλήνων. Η χρεωκοπία τους σήμερα είναι εμφανής σε όλα τα επίπεδα, με την εμφανή απουσία των αυτραλογεννημένων επιγόνων από τις εθνοτοπικιστικές οργανώσεις, το μαρασμό και την ερήμωση εκατοντάδων κτηρίων που αγοράστηκαν χωρίς περίσκεψη τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα και την τελική πώληση ή προσωρινή ενοίκιασή τους σε ασιάτες νεομετανάστες.

Η ευρεία ανάπτυξη και γεωγραφική εξάπλωση των Ελληνικών παροικιών στην Αυστραλία γέννησε διεσπαρμένες και δημογραφικά ασθενείς παροικίες, κυρίως στα αστικά κέντρα και στην αγνή επαρχία. Οι παροικίες αυτές ήσαν βασικά εθνοκεντρικές και θρησκευτικές εστίες με στόχο τη διατήρηση των ιδεολογιών που έθεσαν και διαμόρφωσαν οι ελλαδογεννημένοι έποικοι. Το μέγεθος, ο τύπος και η έκταση της ελληνικής εποίκησης διαμορφώθηκαν από την πολιτική της Αυστραλιανής Κυβέρνησης να μεθοδεύσει οργανωμένο σύστημα εργασιακής αποκέντρωσης. Το μοντέλο της κοινοτικής διάρθρωσης με την ύπαρξη ενός κοινοτικού φορέα για κάθε πόλη, υπο τη διοικητική και οργανωτική κυριαρχία της βάσης καταργήθηκε επίσημα το 1959 και εισάχθηκε το μοντέλο της Κοινότητας-Ενορίας, το οποίο ουσιαστικά ποδηγετείται από την Εκκλησία.

Τα σοβαρότατα οργανωτικά προβλήματα που ακολούθησαν τη μαζική μετανάστευση, η ύπαρξη μέτριων ηγετών και ακόμη πιο μέτριων κληρικών και η πολιτική της Εκκλησίας, από το 1959, να αναλάβει όχι μόνον τον πνευματικό αλλά και τον εθναρχικό έλεγχο, προκάλεσαν διοικητική καχεξία, διχοστασία και τέλμα εκτροπής. Στα 1975, με τον τερματισμό της ελληνικής μετανάστευσης στην Αυστραλία εμφανίσθηκε η δεύτερη γενιά των Ελληνο-αυστραλών και ιδρύθηκε ο τέταρτος τύπος της οργάνωσης των ελληνικών παροικιών, με κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτιστικούς στόχους. Οι νέες οργανώσεις (*Ελληνική Λέσχη Καμπέρρας, Ελληνοαυστραλιανή Πρόνοια Μελβούρνης, Οργανισμός Φροντίδα Μελβούρνης*, κ.ά) εγκατέλειψαν την εξάρτησή τους από την Κοινότητα και την Εκκλησία, στηρίχθηκαν σε αυστραλογεννημένο έμψυχο δυναμικό και διεκδίκησαν ρόλο και σχέσεις με την αυστραλιανή πολιτεία. Χρησιμοποιώντας πηγές και εισόδημα της Αυστραλιανής πολιτείας, εξασφάλισαν ευρωστία, διάρκεια και ζωτικότητα. Οι νέοι οργανισμοί, κινούμενοι στο ευρύτερο φάσμα της αυστραλιανής κοινωνίας, απέσπασαν από το αυστραλιανό κράτος ρόλους και υπηρεσίες που στόχευαν στην κοινωνική πρόνοια και φροντίδα των μεταναστευτικών ομάδων, γεγονός που τους εξασφάλισε αυτάρκεια και επομένως διάρκεια και σταθερότητα.

Μετά το 2000, πολλοί κοινοτάρχες αισθανόμενοι την παρακμή που συντελούνταν, αποφάσισαν να ανοίξουν τους οργανισμούς τους στις νέες μεθόδους οργάνωσης και εμπέδωσαν στρατηγική και τεχνογνωσία που προσέφεραν επιστημονικά θεσμικά όργανα της παροικίας, σε θέματα πολιτιστικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικο-οικονομικής στρατηγικής. Αποτέλεσμα της φιλελεύθερης αυτής πολιτικής ήταν να προκληθεί κινητικότητα στους τομείς αυτούς και να δημιουργηθούν σχέσεις εξάρτησης των Ελλήνων από τα προγράμματα των Κοινοτήτων αυτών. Ιδρύθηκαν νέοι δίγλωσσοι παιδικοί σταθμοί, και δίγλωσσα σχολεία κέντρα κοινωνικής πρόνοιας, πολιτιστικοί μηχανισμοί προβολής του ελληνικού πολιτισμού και γλώσσας.

Το 2008, η Βικτώρια παραμένει δημογραφικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κέντρο του αυστραλιώτη Ελληνισμού. Από τις 22 Αυγούστου 1897, που οι ηγέτες των διακοσίων περίπου Ελλήνων της Μελβούρνης κάλεσαν συνέλευση και ίδρυσαν την πρώτη οργανωμένη Κοινότητα, ιδρύθηκαν και λειτούργησαν στη Βικτώρια 148 πανελλήνιοι οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων και 66 κοινοτήτων και ενοριών, 267 εθνοτοπικιστικά σωματεία αδελφότητες και οργανισμοί με στόχο τη διατήρηση της ιδιαίτερης τοπικής παράδοσης, 41 πολιτιστικοί οργανισμοί, 38 αθλητικά σωματεία, 26 πατριωτικοί σύλλογοι με στόχο την προώθηση των εθνικών θεμάτων του Ελληνισμού, 19 εκκλησιαστικοί και παρεκκλησιαστικοί οργανισμοί και αδελφάτα και δεκάδες εφήμερα συλλογικά μορφώματα με στόχο τη βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και τη διατήρηση του Ελληνισμού (βλέπε Πίνακα 2). Η διχοστασία που προκαλεί το Εκκλησιαστικό ζήτημα έχει ως αποτέλεσμα την κατάτμιση του Ελληνισμού και τη λειτουργία περισσότερων συλλόγων, κοινοτήτων και εκκλησιαστικών σωματείων πέρα και εκτός των παλαιοημερολογιτών, της αυτοκέφαλης εκκλησίας, χιλιαστών, ευαγγελικών και άλλων θρησκευτικών δογμάτων.

Από το 1970, με την εκκλησιαστική επανένταξη της Κοινότητας της Μελβούρνης στο κλίμα της Αρχιεπισκοπής, από το οποίο είχε αποσχισθεί το 1962, και παρά την ύπαρξη σχέσεων συγκρατημένης αποστασιοποίησης, οι κοινοτικοί ναοί ευρίσκονται υπό την κανονική Εκκλησία. Η Κοινότητα της Μελβούρνης το τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα, εγκατέλειψε την εκκλησιαστικοκεντρική της πολιτική και επιχείρησε να προβάλλει τους πολιτικούς και πολιτιστικούς στόχους της Ομογένειας. Συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής, επηρέασε σθεναρά τη διαμορφούμενη πολιτική του *Αυστραλιανού Εργατικού Κόμματος* μέσα από τα Συνεδριά του, αντιπροσώπευσε τον Ελληνισμό στα κυβερνητικά φόρα, σχετικά με τα Εθνικά θέματα που ταλάνισαν την Ελλάδα (Κυπριακό, Μακεδονικό, Αιγαίο, Επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα), αλλά και σε μεταναστευτικά ζητήματα που είχαν ως στόχο την προστασία των εργατών, τις συντάξεις και γενικά την ανέλιξη των Ελλήνων. Ουσιώδης υπήρξε η πρόοδος που σημείωσε στον εκπαιδευτικό χώρο με την ίδρυση και λειτουργία Ημερησίου Σχολείου και ελληνόγλωσσων προγραμμάτων σε νηπιαγωγεία, παιδικούς σταθμούς και απογευματινά σχολεία. Θεαματική υπήρξε η διείσδυση της Κοινότητας της Μελβούρνης στα πολιτιστικά, με σημαντικές εκδηλώσεις προβολής του ελληνικού πολιτισμού, τέχνης, μουσικής, θεάτρου και κινηματογράφου. Συγκρατημένη ωστόσο παρέμεινε η κοινωνική προσφορά της Κοινότητας στο χώρο της πρόνοιας και της φροντίδας των Ομογενών.

Στο ίδιο διάστημα, η επίσημη Εκκλησία, ανέπτυξε, πέρα από το αποστολικό της έργο, πλούσιο κοινωνικό πρόσωπο, ιδρύοντας κέντρα κοινωνικής πρόνοιας, οίκους ευγηρίας και διατήρησε εναργέστερες σχέσεις με τα προβλήματα των μεταναστών. Την έμφαση στην κοινωνική πρόνοια, είχε άλλωστε πρώτη καθιερώσει η *Αυστραλο-Ελληνική Κοινωνική Πρόνοια* (1973) με τη λειτουργία δεκάδων κοινωνικών προγραμμάτων προς

ανακούφιση των αναξιοπαθούντων, ανέργων και γενικά ατόμων με κοινωνικά και εργασιακά προβλήματα. Το 2008, η *Πρόνοια* απασχολούσε πάνω από 68 υπαλλήλους και 200 εθελοντές με προγράμματα που στήριζε το αυστραλιανό δημόσιο. Τα τελευταία χρόνια, ακολουθώντας το παράδειγμα της Πρόνοιας, λειτούργησαν στη Μελβούρνη, ρωμαλαίοι κοινωνικοί φορείς (*Φροντίδα, Αγάπη, Βασιλειάδα*) και ανέπτυξαν πλουσιότερη δράση με γηριατρεία, γηροκομεία, παιδικούς σταθμούς, νοσοκομεία για παιδιά με ειδικές ανάγκες και άλλα ιδρύματα πρόνοιας υπέρ των Ελλήνων εποίκων και των παιδιών τους

Το Σύνδευ, παρά την αλλοίωση των προπολεμικών δημογραφικών δεδομένων υπέρ της Μελβούρνης που σημειώθηκε με την έναρξη της μαζικής μετανάστευσης του 1952, παρέμεινε η Έδρα του Αρχιεπισκόπου. Με εξαίρεση την Τράπεζα Κύπρου που εδρεύει στη Μελβούρνη, στο Σύνδευ διατηρούν τις διευθύνσεις τους τα Γραφεία Τύπου, Τουρισμού, Εθνικής Τράπεζας, Ολυμπιακής, Λαϊκής Τράπεζας Κύπρου και του Εμπορικού Ακολούθου της Ελλάδας. Κατά την προπολεμική περίοδο, η εγκαθίδρυση του θεσμού της Μητρόπολης και αργότερα της Αρχιεπισκοπής (1960) από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, γέννησε τη σύγκρουση μεταξύ της αρχαιότερης κοινότητας του Ελληνισμού της Αυστραλίας (1897) και της Εκκλησίας, με αποτέλεσμα τη λειτουργία δύο ναών, ενός για τους «μητροπολιτικούς» και ενός για τους «κοινοτικούς». Ακολούθησε η περιπόθητη Ένωση των διυστάμενων μερών επί ποιμαντορίας του Μητροπολίτη Τιμοθέου, για να αποσχισθεί εκ νέου (1960) η Κοινότητα και να παραμείνει σε εκκλησιαστική αταξία.. Μετά το 1956, άρχισαν να ιδρύονται στο Σύνδευ οι Κοινότητες-Ενορίες από την Αρχιεπισκοπή, αρχής γενομένης από την Κοινότητα των Ορθοδόξων του Rose Bay και να καταργείται το δικαίωμα που αυτόχρομα απολάμβαναν οι παλιοί κοινοτικοί οργανισμοί, της ύπαρξης δηλαδή μίας Κοινότητας κατά πόλη. Το νέο σύστημα οργάνωσης του Ελληνισμού γέννησε διασπαρμένες και πολύμορφες κοινότητες, τα συμβούλια των οποίων ενέκρινε η Αρχιεπισκοπή. Η πολιτική αυτή προκάλεσε βαθύ ρήγμα μεταξύ της παλιάς Κοινότητας, που διατηρούσε τέσσερεις ναούς και της Αρχιεπισκοπής και θεσμοθέτησε τη διχοστασία, με τις συνέπειες της οποίας μεγάλωσαν ήδη τρεις γενιές Ελλήνων.

Τύπος Οργάνωσης Σύνολο	Αριθμός κατά Πολιτεία								
	Βικτώρια	NNO	NA	ΔΑ	Κουησ.	Βόρ.Α.	Τασ.	ACT.	
Κοινότητες	19	14	7	1	6	3	1	1	52
Ενορίες	32	17	7	4	3	-	-	1	64
Κοινότητες-ενορίες	19	20	11	4	8	1	2	1	66
Παρα-εκκλησιαστικοί Φορείς	19	8	2	1	2	1	1	1	35

Αθλητικά σωματεία	32	16	6	3	5	1	1	2	66
Πολιτιστικά	41	14	7	2	4	1	1	3	73
Κοινωνικής Πρόνοιας	14	8	3	2	3	1	2	1	34
Πολιτικές Οργανώσεις	7	4	2	1	2	-	-	-	16
Πατριωτικά	26	14	8	3	7	3	3	2	66
Εκπαιδευτικοί φορείς	33	5	3	1	2	1	1	1	49
Εθνοτοπικιστικά σωματεία 496	267	98	48	17	34	12	7	13	
Αυστραλοελληνικά	21	8	3	2	3	2	2	2	43
ΣΥΝΟΛΟ Αναγν. Σωματείων	530	226	107	41	79	26	21	28	1060

Πίνακας 2

Τύπος και αριθμός ορανωμένων φορέων του Ελληνισμού, συμπεριλαμβανομένων και των κυπριακών σωματείων και κοινοτήτων, της Αυστραλίας.

Όπως ήταν φυσικό, η Εκκλησία και η ηγεσία των Κοινοτήτων-Ενοριών, που ξεπήδησε μέσα από το νέο και ρωμαλέο έμπυχο δυναμικό που έφερε στη χώρα η μεταπολεμική μετανάστευση, εκμεταλλεζόμενη τη διοικητική καχεξία και την κούραση των μελών της παλιάς Κοινότητας, την οποία ποδηγετούσαν ακόμη μέλη-οικογένειες της προπολεμικής περιόδου, επιβλήθηκε στο χώρο της παιδείας και κοινωνικής πρόνοιας, συρρικνώνοντας στο ελάχιστο τις οικονομικές προοπτικές της παλιάς Κοινότητας. Χωρίς συγκεκριμένη στρατηγική και πλαίσιο δράσης, με περιορισμένο όραμα τη διατήρηση της εθνοθησκευτικής ταυτότητας των Ελλήνων, η Κοινότητα του Σύδνεϋ παρέμεινε συγκρατημένα ζωντανή μέχρι πρόσφατα, με τη λειτουργία τριών παιδικών σταθμών, ενός γηροκομείου, 28 απογευματινών σχολείων και περιορισμένου αριθμού κοινωνικών προγραμμάτων. Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε ανάσχεση της πολιτικής της συγκρατημένης απομόνωσης και άρχισαν να δημιουργούνται μηχανισμοί πολιτιστικής επίθεσης και να δρομολογούνται προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας. Παράλληλα, η Κοινότητα του Σύδνεϋ, διαθέτοντας οικονομική ευρωστία και ικανούς ηγέτες, έπαιξε αρχηγικό ρόλο στη συλλογική παρουσία των παλιών κοινοτικών οργανισμών συσπειρώνοντάς τους ως μέλη της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων Αυστραλίας, την οποία το 2008 απάρτιζαν οι αποσχισμένες από την Κανονική Εκκλησία Κοινότητες.

Η Αρχιεπισκοπή σε συνεργασία με τις είκοσι Κοινότητες-Ενορίες και τις 17 Ενορίες της στη ΝΝΟ κατόρθωσε να εντάξει και να αξιοποιήσει το έμπυχο δυναμικό της Ομογένειας που εκδήλωνε αγαστή σύμπλευση δημιουργώντας στις τάξεις της συλλογικά σώματα συγκεκριμένων δράσεων και αναπτύσσοντας πλούσιο πρόγραμμα κοινωνικής και εκπαιδευτικής δραστηριότητας με τη λειτουργία, μεταξύ άλλων, τριών Ημερήσιων Ελληνικών σχολείων, μεγάλου αριθμού γηροκομείων και γηριατρείων, παιδικών

σταθμών, μοναστηριών, και της *Ορθόδοξης Θεολογικής Σχολής του Αποστόλου Ανδρέα*. Πάντως, με τη γήρανση της Ομογένειας και τη δημογραφική συρρίκνωση των ελλαδογεννημένων, γηρασμένα παρουσιάστηκαν τα διοικητικά συμβούλια και ισχνότατος ο αριθμός των μελών των κοινοτικών οργανισμών και ενοριών, οι περισσότεροι από τους οποίους περιορίστηκαν στην προσφορά εθνοθησκευτικών υπηρεσιών. Ωστόσο και οι υπηρεσίες που προσέφεραν παρουσιάζονταν ανεπαρκείς και αναχρονιστικές για τις ανησυχίες και τα ενδιαφέροντα της πλειοψηφίας των Αυστραλογεννημένων, οι οποίοι παρέμεναν αδιάφοροι και ανέντακτοι στον κοινοτικό ιστό. Το 1990, αναδύθηκαν στο Σύδνεϋ πολιτιστικοί οργανισμοί και ανεξάρτητοι κοινωνικοί φορείς, οι οποίοι, αρχικά έδειξαν λιγότερο ευαίσθητοι στα ακούσματα των παλαιότερων γενεών, στη συνέχεια όμως ενεργοποιήθηκαν με στόχο την προβολή και διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Σε αυτό βοήθησαν ενεργά οι μηχανισμοί που ανέπτυξαν φορείς του γυναικείου κινήματος στη ΝΝΟ, η λειτουργία της πολιτιστικής Επιτροπής της Κοινότητας του Σύδνεϋ σε επαγγελματικά πρότυπα, η λειτουργία των ημερησίων σχολείων και η λειτουργία του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού (ΣΑΕ) που μεθόδευσε μηχανισμούς σύγκλισης των παροικιακών δυνάμεων.

Η ανάλυση της κοινοτικής εξέλιξης του Ελληνισμού της Δυτικής Αυστραλίας, που παρέμενε απομονωμένος από τους Έλληνες των ανατολικών Πολιτειών, δείχνει ότι εκεί λειτούργησαν διαφορετικές ευαισθησίες, που διαμόρφωσαν πρώτα τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές προτεραιότητες της παροικίας και τελευταία στράφηκαν στην εκπλήρωση των θρησκευτικών αναγκών. Η αριθμητική υπεροχή των Καστελλοριζίων στη Δυτική Αυστραλία οδήγησε στην ίδρυση του πρώτου τοπικού χαρακτήρα ελληνικού συλλόγου στην Αυστραλία, της *Καστελλοριζιακής Αδελφότητας*, με πανελλήνιους όμως στόχους το 1913. Το πρώτο Δ. Συμβούλιο του Αθανασίου Γ. Αυγουστή απαρτιζόταν από στελέχη που αποτέλεσαν και το πρώτο Δ. Συμβούλιο της Ελληνικής Κοινότητας της Δυτικής Αυστραλίας που ιδρύθηκε και λειτούργησε εκεί εννέα χρόνια αργότερα (1922). Από το 1918 λειτούργησε οργανωμένος όμιλος νέων με το όνομα Ελληνική Ένωσις Δ.Α. με στόχο την πρόσβαση στη μείζονα αυστραλιανή παροικία, την αγαθοεργία, την προσφορά στους αναξιοπαθόντες και τη συντήρηση της *Εσπερινής Ελληνικής Σχολής ο Πιττακός*. Το 1930 ιδρύθηκε από τον καστοριανό Ζήση Νολίδη και λειτούργησε με επιτυχία ο *Ελληνομακεδονικός Σύλλογος ο Μέγας Αλέξανδρος*. Στην Πέρθη λειτούργησε με προσφορά στο χώρο του αθλητισμού και την ψυχαγωγία των εποίκων ο *Ελληνοπροοδευτικός Σύλλογος Αθηνά* που αποτελούνταν από αυστραλογεννημένους νέους. Κατά τη μεταπολεμική περίοδο ιδρύθηκαν και λειτούργησαν στη Δυτική Αυστραλία τέσσερις κοινότητες των Ελλήνων, μία των Κυπρίων, δεκαεφτά εθνοτοπικά σωματεία, εννέα εκκλησιαστικοί οργανισμοί και ενορίες, εννέα πανελλήνιοι φορείς και λέσχες και τρία αθλητικά σωματεία (*Αθηνά, Ολυμπιακός και Ένωση Κυπρίων*).

Μικρή και ασήμαντη παρέμεινε η ελληνική παροικία της Αδελαΐδας μέχρι και τον τερματισμό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εξαιτίας του φερέοικου του πληθυσμού

της. Στις 19 Οκτωβρίου 1930, οι 100 περίπου ενήλικες Έλληνες συγκεντρώθηκαν στο Panhellenion Club, της Αδελαΐδας και εξέλεξαν τον Κωνσταντίνο Κάβουρα ως πρώτο Πρόεδρο της *Ελληνικής Κοινότητας Νοτίου Αυστραλίας*. Μετά το 1952, εξαιτίας της εργασιακής αποκέντρωσης που μεθόδευσαν μέσα από τη μεταναστευτική πολιτική τους οι Κυβερνήσεις της Αυστραλίας, άρχισε η εγκατάσταση 25.000 Ελλήνων και Κυπρίων στον ευρύτερο χώρο της Νοτίου Αυστραλίας. Εκεί λειτουργούσαν το 2008, συνολικά επτά κοινότητες, 11 κοινότητες-ενορίες και επτά ενορίες, από τις οποίες οι 14 στις επαρχιακές κωμοπόλεις και στα μεγάλα αγροτικά κέντρα της Πολιτείας, 48 εθνοτοπικά σωματεία, έξι αθλητικοί φορείς και δεκάδες πανελλήνιοι σύλλογοι πολιτιστικού και πατριωτικού χαρακτήρα καθώς και δύο Ημερήσια Ελληνικά σχολεία με ενισχυμένο ελληνόγλωσσα προγράμματα. Ο παλιός κοινοτικός οργανισμός αποσχισμένα εκκλησιαστικά από την Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας από το 1960, ίδρυσε δικούς του ναούς, ανέπτυξε εκπαιδευτική δράση και μερίμνησε ιδιαίτερα για τα κοινωνικά προβλήματα του Ελληνισμού. Η χρονίζουσα εκκλησιαστικο-κοινοτική διχοστασία, προκάλεσε βαθιά κοινωνικά ρήγματα, λειτούργησε ανασχετικά στην πολιτιστική δύναμη της Ομογένειας στην Αδελαΐδα, κούρασε τη νεολαία και περιθωριοποίησε ικανό έμψυχο δυναμικό.

Μικρός σχετικά αριθμός πρωτοπόρων εποίκων οδηγήθηκε στην αχανή Πολιτεία της Κουησλάνδης και ειδικότερα στη Βρισβάνη. Το 1913 ιδρύθηκε και λειτούργησε εκεί ο πρώτος ελληνικός Οργανισμός της Κουησλάνδης με την επωνυμία Queensland Hellenic Association (*Ελληνικός Σύνδεσμος Κουησλάνδης*). Το 1924, μετά τους περιορισμούς στη μετανάστευση που επέβαλε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, αρκετές εκατοντάδες εποίκων μεταφέρθηκαν στα τεράστια αγροκτήματα, βαμβακοφυτείες και καπνοκαλλιέργειες της βόρειας Κουησλάνδης και στις φυτείες ζαχαροκάλαμου. Ενώ η άφιξη του πρώτου Έλληνα εποίκου στη Βρισβάνη χρονολογείται στα 1860, η Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα της Βρισβάνης άρχισε να γράφει μέλη απ' το Μάρτιο του 1928. Δωκεκανήσιοι και Τσιριγώτες εποίκησαν την πόλη στις αρχές του εικοστού αιώνα σε μεγάλους αριθμούς. Εκεί κατά τη διάρκεια των χρόνων της μαζικής μετανάστευσης (1952-1975) εγκαταστάθηκαν συνολικά πάνω από 12.000 Έλληνες, κυρίως αγρότες, και ίδρυσαν πάνω από εβδομήντα οργανισμούς σε ολόκληρη την Πολιτεία, συμπεριλαμβανομένων έξι κοινοτήτων, οκτώ κοινοτήτων-ενοριών και τριών ενοριών. Στην τροπική ζώνη με επίκεντρο την πόλη Innisfail είχαν εγκατασθεί από το 1910 διακόσοι περίπου νησιώτες, οι οποίοι, οργανώθηκαν το 1925 σε κοινότητα, για τις εκκλησιαστικές ανάγκες της οποίας ο Μητροπολίτης Τιμόθεος στη συνέχεια (1933), διόρισε τον πρώτο εφημέριο και δάσκαλο. Η ελληνική Ομογένεια της αγροτικής βόρειας Κουησλάνδης εποίκησε την επαρχιακή πόλη του Townsville μαζικά μετά το 1935, όπου και λειτουργούσε ιερέας από το 1939 και Ορθόδοξος ναός (1947).

Αν και ο πρώτος Έλληνας έφθασε στην Τασμάνια το 1860 ελάχιστοι Έλληνες από τα Κύθηρα εγκαταστάθηκαν εκεί πριν από το 1953 και επομένως ήταν φυσιολογικό

να μην ιδρυθεί ενωρίτερα οργανωμένη Κοινότητα. Η μαζική εποίκηση των Ελλήνων στην Τασμάνια εξαιτίας των μεγάλων υδροηλεκτρικών έργων είχε ως αποτέλεσμα να ιδρυθεί Κοινότητα αρχικά στο Hobart (1953) και αργότερα στο Launceston (1984) και να λειτουργήσουν αθλητικά και πολιτιστικά σωματεία στην υπηρεσία του Ελληνισμού. Έλληνες έποικοι δεν εμφανίσθηκαν στη βόρειο Αυστραλία πριν από τους Βαλκανικούς Πολέμους. Μικρός αριθμός Καστελλοριζίων έφθασε στο Darwin το 1913 και εγκαταστάθηκε εκεί πριν απ' την άφιξη Καλύμνιων που αρχικά επιδόθηκαν στο επικίνδυνο επάγγελμα της αλιείας των μαργαριταριών. Μετά το 1970 σημειώθηκε μεγάλη επιχειρηματική δραστηριότητα σε αναπτυξιακά έργα, με προεξάρχουσα την ελληνική παροικία, με αποτέλεσμα να λειτουργήσει εκεί ρωμαλαία κοινότητα, δίγλωσσο νηπιαγωγείο, οργανωμένο απογευματινό σχολείο. Το 2000, η τοπική Κυβέρνηση της Βόρειας Επικράτειας της Αυστραλίας αναγόρευσε Κυβερνήτη της Πολιτείας τον Έλληνα επιχειρηματία Ιωάννη Ανοικτομάτη, ενώ του επιχειρηματικού κόσμου της περιοχής ηγούνταν ο Νικόλαος Πασπάλης, μεγιστάνας των μαργαριταριών.

Η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας αποτελεί αριθμητικά την ισχυρότερη Ομολογία Ορθοδόξων της Αυστραλίας. Η Αρχιεπισκοπή διατηρεί Γραφεία σε πέντε διοικητικές επικράτειες τη χώρας (Σύδνεϋ, Μελβούρνη, Αδελαΐδα, Βρισβάνη και Πέρθη), όπου είναι διορισμένοι ισάριθμοι Βοηθοί Επίσκοποι. Η διοίκηση και εξουσία ασκούνται αποκλειστικά από τον Αρχιεπίσκοπο, ο οποίος διορίζει και εγκρίνει όχι μόνο τα ενοριακά συμβούλια, αλλά και τα μέλη του Αρχιεπισκοπικού Συμβουλίου και των Κληρικολαϊκών Συνελεύσεων, κληρικούς και λαϊκούς. Οι Βοηθοί Επίσκοποι δεν ασκούν αυτοδύναμη εξουσία, αποτελούν τοποτηρητές του Αρχιεπισκόπου. Από το 1961, συγκλήθηκαν οκτώ Κληρικολαϊκές Συνάξεις, προκειμένου να συζητήσουν την πορεία του Ορθόδοξου Ελληνισμού και να αναλύσουν θέματα που σχετίζονται με την πνευματική αποστολή της Εκκλησίας, την κοινωνική πρόνοια και την εκπαίδευση. Το Αρχιεπισκοπικό Συμβούλιο απαρτίζεται από 16 κληρικούς και 32 λαϊκούς τους οποίους εκλέγουν τα μέλη της τελευταίας Κληρικολαϊκής Σύναξης.

Πνευματικό ρόλο ασκεί στις Κοινότητες-Ενορίες και Ενορίες ο ιερέας, υποβοηθούμενος πάντα από γυνακείους οργανισμούς και φιλόπτωχους συλλόγους. Σε πολλές περιπτώσεις ο ιερέας, ο οποίος διορίζεται από την Αρχιεπισκοπή, ωστόσο αμείβεται από την Κοινότητα-Ενορία, αποτελεί επίσης το δάσκαλο της Ελληνικής και τον κοινωνικό λειτουργό. Από το 1982, η Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, δια μέσου των Κοινοτήτων και των Ενοριών της, έδωσε μεγάλη έμφαση στον κοινωνικό και εκπαιδευτικό της ρόλο, ιδρύοντας Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας και Ημερήσια Σχολεία. Σημαντική για την εθνογλωσσική ταυτότητα των Ελλήνων της Αυστραλίας είναι η ελληνοκεντρική έμφαση που επιδεικνύει στις δράσεις της η επίσημη Αρχιεπισκοπή.

Η αγαθοεργία και ο αλτρουισμός αποτέλεσαν από τον 19ο αιώνα ουσιαστικές μέλημα και φροντίδα του οργανωμένου Ελληνισμού. Τα υπάρχουν έγγραφα και τα

πρακτικά συνεδριάσεων των κοινοτήτων και των εθνοτοπικών οργανισμών αποκαλύπτουν την εναργή κοινωνική πρόνοια υπέρ των αναξιοπαθόντων και απόρων μεταναστών που ατύχησαν στα δύσκολα χρόνια της πρώτης εγκατάστασης. Μετά το 1970, με την κοινωνική ενσωμάτωση των αυστραλογεννημένων εποίκων, οι Έλληνες διεκδίκησαν αποφασιστικά και κατοχύρωσαν την κρατική επιχορήγηση στο ευρύτερο πρόγραμμα της κοινωνικής τους πρόνοιας. Μετά το 1974 λειτούργησαν μεθοδευμένα πριμοδοτούμενα Ελληνο-Αυστραλιανά Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, τα οποία επιστελεχώθηκαν με επιστημονικό και επαγγελματικό έμπυχο δυναμικό προς όφελος των μεταναστών και των παιδιών τους που αντιμετώπιζαν σοβαρά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα. Το 2008, λειτουργούσαν Κέντρα Πρόνοιας σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών από κοινοτικούς φορείς και την Αρχιεπισκοπή, με προεξάρχουσα την *Αυστραλο-Ελληνική Κοινωνική Πρόνοια (Australian Greek Welfare Society)* στη Μελβούρνη, που διατηρούσε πλήθος υπηρεσιών που είχαν σχέση, μεταξύ άλλων, με την ανεργία, τα ναρκωτικά, την οικογενειακή βία, τον αλκοολισμό, τις ψυχικές ασθένειες και την παροχή νομικών συμβουλών. Χιλιάδες παρέμειναν οι περιπτώσεις των Ελλήνων που αναζήτησαν την προστασία των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, του Κοινωφελούς Οργανισμού *Φροντίδα*, της *Βασιλειάδας* και των δεκάδων ελληνικών γηροκομείων και γηριατρείων, του *Κέντρου Αγάπης* για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και άλλων παρόμοιων κοινωφελών ιδρυμάτων πρόνοιας Ελλήνων και Κυπρίων της Αυστραλίας.

Οι λιγοστοί Έλληνες έποικοι του Σύννεϋ και της Μελβούρνης παρέμειναν απλοί θεατές στις εορταστικές εκδηλώσεις της ίδρυσης της Αυστραλιανής Κοινοπολιτείας το 1901, ωστόσο πανηγύρισαν με ενθουσιασμό τις νίκες της Ελλάδας στους Βαλκανικούς Πολέμους και την απελευθέρωση της Ελλάδας το 1945, καθιερώνοντας την Ημέρα της Ελλάδας (Greek Day) με παρελάσεις και εκδηλώσεις στις οποίες συμμετείχαν και οι Αυστραλοί. Στις εορταστικές αυτές εκδηλώσεις, εκτός από τις παρελάσεις και τις ομιλίες διενεργούνταν έρανοι υπέρ της Ελλάδας και καλλιεργούνταν σχέσεις αμοιβαίας εκτίμησης με τους Αυστραλούς. Μετά το 1952, οι Έλληνες εόρτασαν μαζικότερα την Ημέρα της Εθνικής Παλιγγενεσίας με δημόσιες παρελάσεις και σχολικές εκδηλώσεις, στις οποίες μετά το 1974, προστέθηκαν πολιτιστικές εκδηλώσεις, μουσικοί και θεατρικοί αγώνες με κωδικούς τίτλους *Ελληνική Εβδομάδα*, *Ελληνικό Φέστιβαλ*, *Φέστιβαλ Αντίποδες* και *Ελληνικό Γλέντι*. Ιδιαίτερες πολιτιστικές εκδηλώσεις τοπικού χαρακτήρα με πανελλήνια συμμετοχή πήραν το *Πολιτιστικό Φέστιβαλ Δημήτρια* της Παμμακεδονικής από τον Οκτώβριο 1981, οι εκδηλώσεις Μνήμης της Μάχης της Κρήτης από το Μάιο 1979 και οι εκδηλώσεις μνήμης της Γενοκτονίας των Ποντίων από τον Μάιο του 1992. Αξιόλογοι από την άποψη της μαζικής συμμετοχής παρέμειναν οι εορτασμοί των Θεοφανείων, το Φεστιβάλ Αντίποδες της Μελβούρνης, αλλά και επιτόπιες παραδοσιακές εκδηλώσεις λατρείας τοπικού χαρακτήρα, όπως η *Γιορτή του Ταύρου* από τους Μυτιληνιούς, της *Φασουλιάδας* από τους Φλωριναίους, της *Σαρδέλλας* από τους Χαλκιδικιώτες, του *Μελιού* από τους Εφτανήσιους, του *Κρασιού* από τους Κυπρίους και

της *Ντομάτας* από τους Μακεδόνες με έμφαση τα τοπικά προϊόντα της ιδιαίτερης πατρίδας τους.

Η Ομογένεια της Αυστραλίας ανέπτυξε πλούσια αθλητική δραστηριότητα από τα τέλη της δεκαετίας του 1920, με την εμφάνιση των πρώτων αθλητικών συλλόγων με στόχους κοινωνικούς και κίνητρα οικονομικά. Οι σύλλογοι αυτοί και οι Κοινότητες των Ελλήνων λειτούργησαν ως πρώτες εστίες πολιτισμικής και κοινωνικής ετερότητας στην αγγλοκεντρική, προ-πολυπολιτιστική κοινωνία της εποχής, παρέχοντας την ευκαιρία στα αυστραλογεννημένα παιδιά των εποίκων να συνταυτιστούν με την ελληνική τους καταγωγή και να προπονούνται σε ένα ελληνόγλωσσο και ελληνοκεντρικό κοινωνικό περιβάλλον. Μέσα από τις λέσχες και τους χώρους συνάθροισης των αθλητικών αυτών συλλόγων αργότερα ξεπήδησε η προπολεμική ηγεσία του Ελληνισμού, με διαμορφωμένη συνείδηση και έντονα πολιτιστικά και κοινωνικά ακούσματα για την Ελλάδα και τους Έλληνες.

Στην προπολεμική περίοδο, οι Έλληνες υπό την πίεση της αγγλοκεντρικής και πρεσβυτεριανής κοινωνίας, περιορίστηκαν σε τοπικές δραστηριότητες. Πολλοί εντάχθηκαν σε αυστραλιανά αθλητικά σωματεία όπου επιδόθηκαν σε προσφιλή αθλήματα της κοινωνίας της εποχής, ώστε να γίνουν περισσότερο κοινωνικά αποδεκτοί. Αρκετοί διέπρεψαν σε ιστιοπλοϊκές και ναυτιλιακές λέσχες, άλλοι ως παίκτες του ράγκμπυ, του κρίκετ και του πόλο. Λειτούργησαν όμως και ελληνικά ποδοσφαιρικά σωματεία στις πρωτεύουσες των Πολιτειών, στα οποία προσέδωσαν αρχαία ελληνικά ονόματα (*Αθηνά, Απόλλων, Ολυμπιακός, Πανελλήνιος*), εξαιτίας της μεγάλης δημοτικότητας των κλασικών σπουδών, καθώς επίσης και γυναικείες αθλητικές ομάδες δικτυόσφαιρας (net ball). Κατά τη μεταπολεμική περίοδο, με την άφιξη εκατοντάδων χιλιάδων νέων μεταναστών η έμφαση δόθηκε στις αθλητικές δραστηριότητες που έφεραν μαζί τους οι μετανάστες με κυριότερο σπορ το ποδόσφαιρο. Λειτούργησαν κραταιά ελληνικά ποδοσφαιρικά σωματεία, των οποίων οι αντιπρόσωποι έλεγξαν κυριολεκτικά τα συλλογικά όργανα διοίκησης του Εθνικού Πρωταθλήματος της χώρας. Στη διάρκεια του τελευταίου τετάρτου του 20ού αιώνα πέντε από τα 12 σωματεία του Εθνικού Πρωταθλήματος της Αυστραλίας ήσαν ελληνικά, ενώ οι αντιπρόσωποί τους κατέλαβαν τις κυριότερες θέσεις γοήτρου και εξουσίας.

Με κύριους άξονες αθλητικής δραστηριότητας το ποδόσφαιρο, την καλαθόσφαιρα, την πετόσφαιρα και το κρίκετ, πολλοί Έλληνες και επίγονοί τους διακρίθηκαν στην αθλητική ζωή της χώρας και διέπρεψαν στο χώρο τους. Ο Αρκάς Γιάννης Κούρος, φαινόμενο δρομέα μεγάλων αποστάσεων, κατέρριψε 90 παγκόσμια ρεκόρ και εκλέχθηκε ο αθλητής της χιλιετίας το 2001, ο Μιχάλης Διαμαντόπουλος (Michael Diamond) ανακηρύχθηκε παγκόσμιος πρωταθλητής και Ολυμπιονίκης της σκοποβολής στους Ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντα (1996) και του Σύδνεϋ (2000), ο Μάρκος Φιλιπούσης διακρίθηκε κατορθώνοντας να αναρριχηθεί έννατος στην

παγκόσμια κατάταξη του τέννις, ενώ πολλοί διέπρεψαν ως ταλαντούχοι επαγγελματίες αθλητές της χώρας (Αντώνιος Κουτουφίδης και Παναγιώτης Ντάϊκος).

4.0 Οικονομικές Δραστηριότητες

Οι Έλληνες παρουσιάζουν τη σημαντικότερη και ταχύτερη ένταξη στην κοινωνική και οικονομική ζωή της Αυστραλίας, σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα. Συγκεκριμένα, συνεχίζοντας την παράδοση 600 χρόνων νεότερης αποδημίας, διακρίθηκαν ως προικισμένοι επιχειρηματίες στο χώρο των αναπτυξιακών έργων και του εμπορίου των μαργαριταριών, ως επιτήδειοι έμποροι τροφίμων και βιομήχανοι επεξεργασίας και παραγωγής τροφίμων, ως ικανότατοι επιχειρηματίες στους χώρους της φιλοξενίας, τουρισμού και γενικά προσφοράς υπηρεσιών (80% του εμπορίου επίπλων, αλιείας και ταξί, \$20 δισεκατομμύρια η ελληνική δραστηριότητα στα αναπτυξιακά έργα και κατασκευές, 2,1 ακίνητα αναλογούν σε κάθε ελληνικό νοικοκυριό, 0,6 στο μέσο αυστραλιανό). Το 2006, το 37 % του διαμετακομιστικού εμπορίου της Αυστραλίας διακινήθηκε από ελληνικά και κυπριακά πλοία.

Οι ραγδαίες οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην Αυστραλιανή και παγκόσμια αγορά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, είχαν ως αποτέλεσμα να οδηγήσουν εκτός εργασίας δεκάδες χιλιάδες Ελληνίδες στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, κυρίως στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϋ με αποτέλεσμα να μειωθεί αισθητά το οικογενειακό εισόδημα και να επηρεασθεί κοινωνικο-οικονομικά η ελληνική οικογένεια. Κύριες αιτίες της εξόδου των Ελληνίδων από την εργασιακή αγορά είναι οι τεχνολογικές αλλαγές που επέβαλαν νέα δεδομένα στην εργοδότηση, οι απαιτήσεις της αγοράς, η δραματική αύξηση των εισαγομένων προϊόντων με αποτέλεσμα τη διάλυση των βιοτεχνιών, και η βιολογική ωρίμανση των ελληνικών παροικιών. Η γήρανση της ελλαδογεννημένης παροικίας εξαιτίας της μη ανανέωσης του πληθυσμού σε συνδυασμό με την ενασχόλησή τους, στα πρώτα χρόνια της εποίκησης, σε ανθυγιεινά και βαριά επαγγέλματα, οδήγησε την πλειοψηφία τους εκτός εργασίας και πολλούς απ' αυτούς σε μόνιμες αναπηρίες. Το 2001 η πλειοψηφία των ελλαδογεννημένων ήσαν εκτός εργασιακής δύναμης, κυρίως εξαιτίας της εξόδου των Ελληνίδων από τις πάλαι ποτέ κραταιές βιομηχανίες υφαντουργίας, ραπτικής και υφασμάτων. Οι ανειδίκευτοι ελλαδογεννημένοι παραμένουν στην πλειοψηφία τους ανάμεσα στους πλέον χαμηλόμισθους του πληθυσμού, αφού το 29,7% είχε το 2000 εισόδημα μεταξύ \$80 και \$159 εβδομαδιαίως, έναντι του μέσου όρου που είναι 15,3%. Επιπλέον ποσοστό 60,4 τοις εκατό των ελλαδογεννημένων δήλωσε ότι λαμβάνει εισόδημα λιγότερο των \$300 εβδομαδιαίως σε σύγκριση με το μέσο ποσοστό που είναι 47,9 %.

Το χαμηλό εισόδημα των ελλαδογεννημένων προοιωνίζει δύσκολο μέλλον και θα απαιτηθεί η ανάληψη ειδικών μέτρων, αφού το 2006 το 61% των Ελλαδογεννημένων στηρίζονταν οικονομικά σε κρατικές συντάξεις, επιδόματα και άλλα βοηθήματα. Οι Ελλαδογεννημένοι συνεχίζουν να εργάζονται κατά κύριο λόγο στις βιομηχανίες παραγωγής, σχεδόν σε διπλάσιο ποσοστό, εάν συγκριθούν με το μέσο όρο του αυστραλιανού πληθυσμού. Με την κατάρρευση των βιοτεχνιών, μετά το 1980, οι περισσότερες εργαζόμενες Ελληνίδες στράφηκαν σε επαγγέλματα προσφοράς υπηρεσιών, ως πωλήτριες, καθαρίστριες και άλλα συναφή επαγγέλματα. Το 2001, το 24% των Ελλήνων της Αυστραλίας έχει σχέση με μικρές επιχειρήσεις, ποσοστό μιάμισυ φορά μεγαλύτερο από τον μέσο όρο του πληθυσμού της χώρας.

Κύριο χαρακτηριστικό της Αυστραλιανής Ομογένειας παραμένει η σημαντικότερη επαγγελματική ανέλιξη και οι ιδιαίτερες επιδόσεις των Ελληνο-αυστραλών στους χώρους της κοινωνίας, της τέχνης και της οικονομίας. Το 2008, το ποσοστό των φοιτητών ελληνικής καταγωγής ανερχόταν στο 11%, ήτοι το υψηλότερο από όλες τις εθνικές ομάδες που είναι εγκαταστημένες στην Αυστραλία. Το υψηλότερο ποσοστό φοίτησης στα ΑΕΙ, έξι φορές μεγαλύτερο σε σχέση προς τη δημογραφική παρουσία των Ελλήνων στην Αυστραλία (2.1%), μαρτυρεί τις παραμέτρους της ανέλιξης της Ομογένειας στα χρόνια που θα ακολουθήσουν. Τα τελευταία 20 χρόνια της κοινωνικο-οικονομικής εδραίωσης του Ελληνισμού (1982-2002), Αυστραλογεννημένοι επιστήμονες κατέκτησαν θέσεις κλειδιά όχι μόνο στα λεγόμενα προνομιάτα επαγγέλματα, αλλά διακρίθηκαν με τις επιδόσεις και τον υψηλό αριθμό συμμετοχής τους ως δημοσιογράφοι, παραγωγοί και διευθυντές τηλεοπτικών προγραμμάτων, σκηνοθέτες και παραγωγοί ταινιών και όπερας, δικαστικοί, εισαγγελείς, πολιτικοί, διευθυντές πολυεθνικών επιχειρήσεων, υψηλόβαθμοι λειτουργοί πολυμέσων και της πληροφοριακής τεχνολογίας.

Ιδιαίτερες επαγγελματικές επιδόσεις σημείωσαν χιλιάδες ομογενείς στο χώρο των επιχειρήσεων, είτε ως διευθυντές και κτήτορες των επιχειρήσεων αυτών είτε ως υψηλόβαθμα στελέχη τους. Θέσεις που για χρόνια παρέμεναν «κλειστές και ελεγχόμενες», κατακτήθηκαν από τους Ομογενείς, οι οποίοι και διέπρεψαν αποσπώντας οικονομικές διακρίσεις και αναγνώριση από την Πολιτεία και τους φορείς της. Οι Ομογενείς μοιράζονται με τους Εβραίους το υψηλότερο ποσοστό μικρών επιχειρήσεων στη χώρα (17.8%), με ιδιαίτερες επιδόσεις στο χώρο προσφοράς υπηρεσιών, επιχειρήσεις catering, καθαρισμού και εστιατορίων, ενώ διπλάσιο από το μέσο επίπεδο της χώρα είναι το ποσοστό των Ομογενών που ασχολούνται με επαγγέλματα που έχουν σχέση με τις δημόσιες συγκοινωνίες, τα νοσοκομεία, τα λιμάνια και τους σιδηροδρόμους. Σχεδόν απόλυτη είναι η κατάκτηση συγκεκριμένων βιομηχανιών από τους Ομογενείς, όπως αυτή της αλιείας και κατασκευής επίπλων (72%), παραγωγής τροφίμων (61%), της συμμετοχής σε αναπτυξιακά έργα (developing και real estate), όπου οι Έλληνες έχουν υπό την κυριότητά τους σχεδόν αποκλειστικά τεράστια οικοδομήματα και συμπλέγματα

κτηριακών εγκαταστάσεων και εμπορικών κέντρων ακόμη και στα μικρότερα αστικά κέντρα της Αδελαΐδας, Darwin, Canberra και Hobart.

Το *Ελληνο-Αυστραλιανό Επιμελητήριο Εμπορίου και Βιομηχανίας (Greek Australian Chambers of Commerce)* λειτούργησε αρχικά στην πρώτη φάση της εγκατάστασης των Ελλήνων (1947), απαρτιζόμενο κυρίως από εποίκους της προπολεμικής περιόδου. Η δράση του σωματείου αυτού υπήρξε περιορισμένη εξαιτίας του πτωχού οικονομικού του εκτοπίσματος και του μικρού αριθμού των Ελλήνων. Τον Ιούνιο του 1981, ο Πρέσβης της Ελλάδας, Αλέξανδρος Βαγενάς εγκαινίασε στο Σύδνεϋ την επανασύσταση του φορέα με τον τίτλο *Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο (Hellenic Chamber of Commerce)*. Από τις αρχές του 1970, ως αποτέλεσμα της γόνιμης συμμετοχής των ελληνικών επιχειρήσεων στην οικονομία της Αυστραλίας, ιδρύθηκαν και λειτούργησαν συλλογικά όργανα Ελλήνων επιχειρηματιών, εμπόρων, βιομηχάνων, τεχνοκρατών και επαγγελματιών σε όλες τις Πρωτεύουσες των Πολιτειών. Ιδιαίτερα αισθητή ήταν η δραστηριότητα των Ελλήνων επιχειρηματιών στις κατασκευές, στη βιομηχανία τροφίμων και διακίνησή τους και στο εμπόριο. Λειτούργησαν με επιτυχία, εφήμεροι και μακρόβιοι ρωμαλέοι ελληνικοί συντεχνιακοί φορείς, και κονσόρτσια σε όλες τις πόλεις της αχανούς Αυστραλίας, μεγιστοποιώντας την επιχειρηματική τους παρουσία, η οποία υπολογιζόταν ότι το 2008 ξεπερνούσε τα AU\$20 δις. Για παράδειγμα, στην Καμπέρρα λειτούργησαν από το 1984 εύρωστοι συλλογικοί φορείς, όπως ο *Οργανισμός Κτηματιών Καμπέρρας (Canberra Property Owners Associations)*, με ύψος επενδύσεων σε ακίνητα πάνω από ένα δισεκατομμύριο δολάρια, η *Κοινοπραξία Καμπέρρας (Canberra Holdings)*, η *Ένωση Εμπόρων Μάνουκας (Manuka Traders Association)* και άλλα εφήμερα, κυρίως, κονσόρτσια με στόχο την επιτυχή ανάληψη συγκεκριμένων κατασκευαστικών έργων. Το 2008, ενεργοποιημένοι ελληνικοί συλλογικοί επιχειρηματικοί φορείς και συντεχνίες περιελάμβαναν, σε παναυστραλιανή βάση, το *Ελληνο-Αυστραλιανό Επιμελητήριο Εμπορίου και Βιομηχανίας (HACCI)*, το *Ελληνικό Εμπορικό Επιμελητήριο (Hellenic Chambers of Commerce)*, ενώ λειτουργούσαν επιπλέον στη Μελβούρνη το *Φόρουμ των Ελληνικών Επιχειρήσεων (Hellenic Business Forum)*, και η *Ένωση Ελλήνων Επιχειρηματιών (Union of Greek Australian Businessmen)*, στην Πέρθη και στο Σύδνεϋ η *Ένωση Ελλήνων Επιστημόνων και Επαγγελματιών (Greek Professional Association)*.

Η επιχειρηματική κοινότητα επηρεάζει σημαντικά τις σχέσεις που διατηρεί η Ομογένεια με τις Κυβερνήσεις και το κράτος και ενισχύει την πολιτική δύναμή του Ελληνισμού. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι συχνά η μεταναστευτική και ως ένα βαθμό η εξωτερική πολιτική της Αυστραλίας δέχονται τη λειτουργική παρέμβαση της ηγεσίας της Ομογένειας, ιδιαίτερα όταν επηρεάζονται εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας. Πολλοί επιχειρηματίες διατηρούν επικοινωνία και συμμετέχουν σε πολιτικά φόρα που επηρεάζουν οικονομικές αποφάσεις. Η οικονομική ωρίμανση της Παροικίας και το γόητρο που απολαμβάνει ως η πλέον ισχυρή εθνική ομάδα της χώρας μαζί με τους

Ιταλούς, έχει και αρνητικές συνέπειες. Εκλαμβάνεται ως κοινωνικά εδραιωμένη με αποτέλεσμα να στερούνται συχνά οι ομογενειακοί οργανισμοί την ισότιμη πρόνοια και χορηγίες που απολαμβάνουν οι λιγότερο ισχυρές εθνικές ομάδες της χώρας.

Έλληνες επιχειρηματίες άρχισαν να επενδύουν στην Ελλάδα από το 1975, και μετά το 1992 στις άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης στο εμπόριο και ελαφρά βιομηχανία και να ιδρύουν βιοτεχνίες και τυπογραφεία, βιομηχανίες τροφίμων και ξενοδοχεία. Πολλοί από τους βιομηχάνους αναδείχθηκαν μεγάλοι ευεργέτες του Ελληνισμού και μαικήνες των γραμμάτων και τεχνών. Η περίπτωση του Σιατιστινού Ζήση Δαρδάλη, ο οποίος μετανάστευσε το 1960 και αναδείχθηκε σε επιτυχημένο βιομήχανο παραγωγής τροφίμων με πλούσια δράση στον αλτρουισμό και την παιδεία είναι χαρακτηριστική. Με γενναιόδωρες προσφορές στον ελληνικό αθλητισμό, τον πολιτισμό και την πανεπιστημιακή εκπαίδευση αλλά και με την ευρύτερη ανθρωπιστική του δραστηριότητα ως ευεργέτης νοσοκομείων, γηροκομείων και άλλων ευαγών ιδρυμάτων, ο Μακεδόνας αυτός επιχειρηματίας απέσπασε το σεβασμό των Αυστραλών και της Ελληνικής πολιτείας.

Με τη γήρανση της Ομογένειας το θέμα της συνταξιοδότησης αποκτά μεγάλες διαστάσεις και αποτελεί καθοριστικό κοινωνικό παράγοντα για το μέλλον των Ελλαδογεννημένων εποίκων, ιδιαίτερα μετά την οικονομική καταξίωση και την έξοδο των παιδιών τους από τις πατρογονικές τους εστίες. Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι μεγάλο ποσοστό Ελλαδογεννημένων μεταναστών άνω των 45 ετών, δε διαθέτει γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική, με αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς να ζουν απομονωμένοι με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Ιδιαίτερα προβληματικός παραμένει το 2002 ο υψηλός δείκτης ανεργίας ανάμεσα στους Έλληνες νέους της δεύτερης και τρίτης γενιάς (15,6% έναντι 8,4 που είναι ο μέσος για τους νέους της Αυστραλίας) και το μεγάλο ποσοστό των Ελληνίδων της πρώτης γενιάς (86%) που βρίσκεται εκτός εργασιακής δύναμης της χώρας.

5.0 Πολιτισμός

Η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία είναι χώρες μεταναστευτικές. Το κρατικό τους μόρφωμα, είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής και πολιτικής ενσωμάτωσης πολιτών δεκάδων εθνοτήτων, οι οποίες γίνονται αποδεκτές από το κυρίαρχο αγγλοκελτικό και πρεσβυτεριανό καθεστώς ως εθνότητες. Αυτό σημαίνει ότι η σύγχρονη αυστραλιανή κοινωνία είναι το προϊόν μόνον πολιτιστικής σύνθεσης δεκάδων εθνοτήτων, οι οποίες συνέβαλαν στη διαμόρφωση μίας πολυπολιτιστικής κοινωνίας με κύριο άξονα οργάνωσης και λειτουργίας τις δομές και τις εκφάνσεις του βρετανικού συστήματος. Ο αυστραλιανός πολυπολιτισμός παραμένει ουσιαστικά χωρίς δια-πολιτισμική λειτουργία,

διότι πιστεύεται ότι με τη διάχυση των εθνοτικών πολιτισμών προσβάλλεται η κοινωνική συνοχή και πολιτική συνεκτικότητα της χώρας.

Η έλλειψη λειτουργικής και μεθοδευμένης διαπολιτισμικότητας σε ένα πολυπολιτιστικό καθεστώς όπως η Αυστραλία, δεν επιτρέπει τη λειτουργική παρείσδυση και πρωταγωνιστικότητα άλλων εθνοτήτων, πλην της κυρίαρχης. Η ύπαρξη πολυπολιτισμού χωρίς διαπολιτισμικότητα επίσης εκφράζεται με τη μονογλωσσία. Έτσι, ενώ στα 2001 ομιλούνταν στην Αυστραλία 95 γλώσσες, σε δικούς τους κοινωνικο-οικονομικούς χώρους και ως οικόλεκτοι, εν τούτοις μετά την ανάδυση της τέταρτης γενιάς (2030 μ.Χ.), το γλωσσικό καθεστώς στην Αυστραλία αναμένεται να είναι κυρίως αγγλόφωνο. Σε αυτό βέβαια συντείνει η αποδεκτικότητα της Αγγλικής ως «διεθνούς» γλώσσας, με την ευχερή παγκοσμιοποίηση της γνώσης και της πληροφορίας αλλά και την επικοινωνιακή επανάσταση δια της τηλεφωνίας, του διαδικτύου και της ψηφιακής τεχνολογίας.

Μέσα στα πλαίσια διαμόρφωσης μιας ενιαίας και ομοιογενούς αυστραλιανής κοινωνίας, αρχικά βρετανοκρατούμενης, στη συνέχεια λευκής και τέλος, πολυπολιτιστικής, οι Κυβερνήσεις της Αυστραλίας και λιγότερο της Νέας Ζηλανδίας εξέδωσαν κατά καιρούς νόμους και ψηφίσματα και καθιέρωσαν στρατηγικές διαδικασίες που είχαν ως στόχο τους την προστασία του κοινωνικού, πολιτικού και γλωσσικού status quo. Οι απαγορευτικοί περιορισμοί στην εκπαίδευση και στο Τύπο, όσον αφορά τη χρήση γλωσσών εκτός της Αγγλικής, που καθιέρωσαν διαδοχικές κυβερνήσεις των Πολιτειών-αποικιών της Αυστραλίας (1798-1900) αλλά και η Κοινοπολιτεία (>1901) είχαν ως στόχο τους την εθνογλωσσική αφομοίωση των μεταναστών και των παιδιών τους.

Οι αυστηροί ρατσιστικοί περιορισμοί που ψήφισαν, ιδιαίτερα από το 1860 μέχρι και το 1968, τα κοινοβούλια της χώρας δεν απέβλεπαν τόσο στην περιθωριοποίηση των μεγάλων εθνοτικών ομάδων της χώρας (Γερμανών, Ελλήνων και Ιταλών), όσο στον έλεγχο του ασιατικού στοιχείου, κυρίως των Κινέζων εμικρέδων και μεταναστών. Μέσα στα πλαίσια της στρατηγικής που έθετε υπό έλεγχο την κοινωνική και γλωσσική συμπεριφορά των μεταναστών, θεσπίστηκαν νόμοι που είχαν ως στόχο τους την προοδευτική ένταξη και αφομοίωση των εθνοτικών ομάδων. Για παράδειγμα, οι περιορισμοί του νόμου περί Εκδόσεως Εφημερίδων σε Ξένη Γλώσσα (Publication of Newspapers in Foreign Languages Regulations- Statutory Rules 1934) απαγόρευαν, μεταξύ άλλων, τη χρήση άρθρων με ανατρεπτικό ή επαναστατικό περιεχόμενο και τη δημοσίευση άρθρων που αντιδρούσαν στην πολιτική της αφομοίωσης των νέων εποίκων.

Παρά τους περιορισμούς και την αντιμεταναστευτική νοοτροπία που καλλιεργήθηκε εντονότερα κατά την περίοδο 1880-1935, μεγάλος ήταν ο αριθμός των

ελληνόγλωσσων εφημερίδων που εκδόθηκαν στην Αυστραλία, με προεξάρχουσα την πόλη της Μελβούρνης. Συγκεκριμένα από το 1913, που εκδόθηκε η πρώτη ελληνόγλωσσα εφημερίδα στην Αυστραλία, μέχρι τον Ιούνιο του 2001, εκδόθηκαν συνολικά 204 εφημερίδες και περιοδικά ευρείας αναγνωσιμότητας σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών, αλλά και σε αρκετές κωμοπόλεις της επαρχίας.

Ανάλογα με το εύρος και τον τύπο της αναγνωσιμότητας, γενικά δύο υπήρξαν οι κυριότερες κατηγορίες των εφημερίδων που κυκλοφόρησαν: (α) τα έντυπα ειδικής αναφοράς, με εθνοτοπικό ή εξειδικευμένο χαρακτήρα και περιορισμένη αναγνωσιμότητα, και (β) τα έντυπα γενικής και πανελλήνιας αναφοράς με εμπορικά κυρίως κίνητρα. Κύρια χαρακτηριστικά του ελληνόγλωσσου τύπου ήταν (α) η **βραχυβιότητα** των εντύπων και (β) ο **πλουραλισμός** τους. Η **βραχυβιότητα** των εντύπων που εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία οφειλόταν στην πρόσκαιρη εξυπηρέτηση εφήμερων πολιτικών και κοινωνικών στόχων, την απειρία των εκδοτών και την κακή εκτίμηση εύκολου κέρδους, την οφελμιστική, ιδιοτελή διάθεση των εκδοτών (κτηματομεσίτες, τυπογράφοι, κινηματογραφιστές, κ.ά). Για παράδειγμα, αμέσως μετά τον τερματισμό του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η σχετική οικονομική ευεξία που σημειώθηκε εξώθησε πολλούς εύρωστους οικονομικά παροικιακούς παράγοντες και οργανισμούς να εκδώσουν δικά τους φύλλα με εφήμερη διάρκεια. Ο εκδοτικός **πλουραλισμός** των εντύπων που κυκλοφόρησαν οφείλεται στην ύπαρξη ισχυρής βάσης αναγνωστών, οι οποίοι υπολογίζονται σε 160.000, στο αναπτυγμένο εθνοτοπικιστικό συναίσθημα του Έλληνα, στο σύνδρομο της ιδιαιτερότητας και προσήλωσής του στην τοπική του παράδοση. Η ύπαρξη 1050 αναγνωρισμένων ελληνικών αδελφοτήτων και σωματείων στην Αυστραλία και άλλων 300 μη αναγνωρισμένων αποδεικνύει το εύρος της εθνοτοπικιστικής ιδιαιτερότητας, γεγονός που γέννησε όχι μόνον το σωματειακό πλουραλισμό αλλά και την έκδοση δεκάδων εφημερίδων με εθνοτοπικό χαρακτήρα.

Ο πλουραλισμός των ελληνικών εφημερίδων σχετίζεται επίσης με την ταραχώδη πολιτική και κοινωνική ιστορία των Ελλήνων της Αυστραλίας και το βαθμό των ενδοκοινοτικών συγκρούσεων. Το γεγονός ότι υπήρξαν 26 εφημερίδες και περιοδικά που εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν από ιερείς, μεταξύ των οποίων και η αγορά της αρχαιότερης εφημερίδας του Ελληνισμού της Αυστραλίας *Εθνικό Βήμα* από την Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας τον Ιούνιο του 2001, αποδεικνύει την ένταση και το πάθος. Η έμφυτη τάση του Έλληνα να αυτοσχεδιάζει και να πολιτεύεται, συμπεριλαμβανομένης και της ανταγωνιστικότητας των ίδιων των εκδοτών προκάλεσε την έκδοση δεκάδων νέων εφημερίδων με στόχο τον αντιπερισπασμό. Στην περίοδο (1990-2001) κυκλοφόρησαν τουλάχιστον έξι μεγάλες εμπορικές εφημερίδες του Ελληνισμού της Αυστραλίας ως αποτέλεσμα αυτής της ανταγωνιστικότητας, με τελευταίο το *Ανεξάρτητο Βήμα* στο Σύδνεϋ. Η εφημερίδα αυτή κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 2001 μόλις ανακοινώθηκε ότι η Αρχιεπισκοπή απέκτησε την εφημερίδα *Εθνικό Βήμα*.

Τελικά, ο εκδοτικός αγώνας εφημερίδων περιορίστηκε μεταξύ των επιτυχέστερων συγκροτημάτων, τα οποία πρυτανεύουν το καθένα στο δικό του χώρο κύρους. Για παράδειγμα, στη Μελβούρνη το συγκρότημα Ethnic Publications του Χιώτη Δ. Γκόγκου διατηρεί το μεγαλύτερο ποσοστό της διαφημιστικής αγοράς με τις εφημερίδες του *Νέος Κόσμος* (1957) και *Νέα Ελλάδα* (1972), στο Σύδνεϋ το συγκρότημα Foreign Language Publications του Λάκωνα Θεόδωρου Σκάλκου κυριαρχεί στην τυπογραφική αγορά και εκδίδει τον *Πανελλήνιο [Ελληνικό] Κήρυκα* (1926) και τη *Νέα Πατρίδα* (1968), ενώ τέλος, πάλι στη Μελβούρνη, το Media Press του Ηπειρώτη επιχειρηματία Σπύρου Σταμούλη στηρίζει την ευρωστία του στις πολύμορφες άλλες επιχειρησιακές του δραστηριότητες και εκδίδει την εφημερίδα *Τα Νέα* (1994), παράλληλα με το ραδιοφωνικό σταθμό 3XY και το τηλεοπτικό πρόγραμμα *Ελλάς*.

Κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου (1949-2001), εμφανίσθηκαν έγκριτες εφημερίδες αλλά και έντυπα μειωμένου κύρους, απευθυνόμενα σε περιορισμένο ή ευρύτερο κοινό, με περιεχόμενο πολιτικό, εκκλησιαστικό, κοινοτικό, κοινωνικο-οικονομικό, πολιτιστικό, συντεχνιακό και αθλητικό. Οι περισσότερες εκδόσεις έλαβαν χώρα στη Μελβούρνη, που παραμένει κέντρο του συμπαγούς αυστραλιώτικου Ελληνισμού. Ωστόσο δημιουργική παρέμεινε η εκδοτική δραστηριότητα των Ελλήνων σε όλες τις Πολιτείες της Αυστραλίας, από την άποψη της κυκλοφορίας των εφημερίδων, κυρίως στα αστικά κέντρα και λιγότερο στην επαρχία (3%). Ο ελληνόγλωσσος τύπος υπήρξε καθοριστικός (α) στη διαμόρφωση και εδραίωση του Ελληνισμού στην Αυστραλία (ενδοκοινοτικός ρόλος), (β) στις σχέσεις του με τα δύο εθνικά κέντρα του Ελληνισμού, Αθήνα και Λευκωσία και την Καμπέρρα (διακρατικός ρόλος), (γ) στη διατήρηση και ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας με όλες τις γλωσσικές και πολιτιστικές της εκφάνσεις (εθνογλωσσικός ρόλος), και (δ) στις σχέσεις του με το ευρύτερο δημοσιογραφικό και δημοσιονομικό καθεστώς της χώρας (ιστορικός ρόλος).

Συγκεκριμένα, η λειτουργική παρουσία του ελληνόγλωσσου τύπου, από το 1913, είχε ως αποτέλεσμα την άμεση και καθοριστική επιρροή στη διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής των Κυβερνήσεων της Ελλάδας, της Αυστραλίας και της Κύπρου, στη διατήρηση και ανάπτυξη της εθνοτικής, πολιτιστικής και γλωσσικής φυσιογνωμίας του Ελληνισμού της Αυστραλίας, στη διακίνηση και διάδοση ιδεών, γνώσης και πληροφορίας, δύναμη κινητοποίησης και συνεκτικότητας του Ελληνισμού. Η μαζικότητα των συλλαλητηρίων για τη Μακεδονία και την Κύπρο, δεν ήταν αποτέλεσμα απλά του πάθους των ημερών. Λειτουργική ήταν η παρέμβαση του Τύπου. Όπλο προστασίας της Ομογένειας από αυθαιρεσίες της εξουσίας αποτέλεσε ο ελληνόγλωσσος τύπος και ραδιόφωνο. Για παράδειγμα, το φιάσκο του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, μεταξύ άλλων, σε βάρος των Ελλήνων του Σύδνεϋ(1979), ουσιαστικά εγκαταλείφθηκε εξαιτίας των πιέσεων που ασκούσε ο ελληνόγλωσσος Τύπος. Την ίδια τύχη είχαν και άλλα ατυχή εγχειρήματα της εξουσίας εναντίον της Ελλάδας και του Ελληνισμού, όπως το θέμα της

εγκατάστασης κατασκοπευτικών δορυφόρων σε βάρος της Ελλάδας στο Pine Gap (1985) κ.ά.(βλέπε παρακάτω).

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα των Κοινοτήτων στα πρώτα πενήντα χρόνια της οργανωμένης εποίκησης της Αυστραλίας κρίνεται ως περιορισμένη και ανεπαρκής εξαιτίας των δημογραφικών περιορισμών, και της φύσης της μετανάστευσης. Οι παράγοντες αυτοί δεν επέτρεψαν τη λειτουργία οργανωμένων σχολείων με εξαίρεση την Πέρθη, όπου από το 1929 προσέφερε τις υπηρεσίες του αποσπασμένος εκεί εκπαιδευτικός από την Ελλάδα, το μισθό του οποίου κατέβαλε η Κοινότητα. Στο Σύδνεϋ υπήρξε μεθοδευμένη πρόνοια, κυρίως εξαιτίας του συναγωνισμού που προκαλούσε, από το 1926, η διχοστασία της εκεί παροικίας σε «κοινοτικούς» και «παπαδικούς». Ιδρύθηκαν και λειτούργησαν δύο σχολεία, τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν ως βάσεις πολιτικής δύναμης από τα εκάστοτε Συμβούλια στις μεταξύ τους διενέξεις. Η κατάσταση ήταν απελπιστική στην Αδελαΐδα όπου σχολείο λειτούργησε συστηματικά μετά το 1936. Στη Μελβούρνη η Κοινότητα δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις οργάνωσης σχολείου μέχρι και τη δεκαετία του Πενήντα. Η γενναιοδωρία των εθνοτοπικών οργανισμών, η φιλοτιμία ιδιωτών, κυρίως επιχειρηματιών, η ευσυνειδησία των διδασκόντων και η αγωνία των γονέων είχε ως αποτέλεσμα να υπολειμθεί μεταφερόμενο από τα πατάρια εστιατορίων σε ανοίκιαστες αίθουσες το απογευματινό σχολείο, του οποίου η λειτουργία διακοπτόταν ανάλογα με την οικονομική κατάσταση και την όποια παραταξιακή διχοστασία.

Στο χώρο της παιδείας και των τεχνών θεαματική ήταν η ανέλιξη της δεύτερης και τρίτης γενιάς των Ελλήνων. Το 2002, συνολικά φοιτούσαν 41.000 σπουδαστές στα ελληνόγλωσσα προγράμματα της χώρας, τα οποία προσέφεραν συνολικά 11 φορείς, από τους οποίους το 31% είναι αλλοεθνείς και αλλόγλωσσοι. Η Ελληνική προσφερόταν ως μάθημα διδασκαλίας σε 194 κρατικά και 27 ανεξάρτητα σχολεία της Αυστραλίας, ενώ λειτουργούσαν ελληνόγλωσσα προγράμματα σε εννέα πανεπιστήμια της χώρας. Οι περισσότεροι από τους σπουδαστές της Ελληνικής παρακολουθούσαν τα κοινοτικά και εκκλησιαστικά απογευματινά σχολεία (35 %), τα κρατικά (34%) και ανεξάρτητα ελληνικά απογευματινά (31%). Το ποσοστό φοιτητών ελληνικής καταγωγής στα πανεπιστήμια της χώρας ήταν το μεγαλύτερο σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα (11%). Οι ελληνικής καταγωγής φοιτητές διατηρούν τον υψηλότερο δείκτη συγκράτησης στις σπουδές τους με ποσοστό που πλησιάζει το 83%. Από το 1997, λειτουργεί στη Μελβούρνη το *Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Έρευνας* (EKEME) με έδρα το Πανεπιστήμιο La Trobe Μελβούρνης με στόχο τη σπουδή, μελέτη και έρευνα του ελληνικού πολιτισμού, παιδείας και ιστορίας της ελληνικής Διασποράς. Το EKEME διαθέτει τα Ινστιτούτα Κυπριακών, Μακεδονικών, Ποντιακών και λοιπών Μικρασιατικών Μελετών, τα Αρχεία Δαρδάλη της Ελληνικής Διασποράς, πλουσιότατο Ηλεκτρονικό Κέντρο Ψηφιογράφησης των Αρχείων της Διασποράς, εκδοτικό οίκο, βιβλιοθήκες και Κέντρο προώθησης της Ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού. Στο

Πανεπιστήμιο RMIT της Μελβούρνης λειτουργεί επίσης το *Κέντρο Παροικιακής Ιστορίας*, με έμφαση την εκπαιδευτική και παιδαγωγική δράση.

Με τον τερματισμό της μετανάστευσης το 1975, το μέλλον της εθνογλωσσικής διατήρησης των Ελλήνων στην Αυστραλία θα πρέπει να αξιολογηθεί με γνώμονα τη θεσμική διάρθρωση και οργάνωση της Ελληνικής Παροικίας, τους περιορισμούς και τις δυνατότητες της Ομογένειας να αξιοποιήσει λειτουργικά τις οικονομικές και επαγγελματικές ευκαιρίες που γεννά ο πολυπολιτισμός, και την ικανότητα των ελληνικών παροικιών να σπάσουν τα ενδο-κοινοτικά στεγανά και να προωθήσουν τις κύριες εκφάνσεις του ελληνικού πολιτισμού στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινωνία. Πάντως είναι θεμιτό να υποστηριχθεί με βεβαιότητα, ότι η Ελληνική θα συνεχίσει μέχρι το 2025 να χρησιμοποιείται ευρέως ως οικόλεκτος και όργανο επικοινωνίας σε ελληνικές λέσχες και οργανώσεις, ως γλώσσα τελετουργικού της Ορθοδοξίας καθώς και ως μέσο επαφής πολιτιστικών δραστηριοτήτων της Ομογένειας.

Η Ελληνική χρησιμοποιείται στην Αυστραλία ως οικόλεκτος και ως μέσον επικοινωνίας στις πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις της Ομογένειας, μεταξύ των Ελλαδογεννημένων. Το 2008, η Ελληνική και οι διάλεκτοί της (κυρίως ποντιακή και κυπριακές), χρησιμοποιούνταν ως γλώσσα θεάτρου, μουσικών συνθέσεων, όπερας και άλλων δημιουργιών, για παράδειγμα, δισκογραφιών. Η Ελληνική επίσης χρησιμοποιούνταν ως γλώσσα της Ελληνικών Ομολογιών (Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή, Παλαισημερολογίτες, Αυτοκέφαλη Εκκλησία, Ευαγγελικοί, Χιλιαστές κ.α), ως γλώσσα στους χώρους του τύπου και λοιπών μέσων ευρείας ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης και της τηλεόρασης, τουρισμού, εμπορίου, γηροκομείων, παιδικών σταθμών, προσχολικών κέντρων εκπαίδευσης, ημερήσιων ελληνικών σχολείων, τριτοβάθμιων ιδρυμάτων, και λιγότερο, ως γλώσσα κέντρων υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και λοιπών κέντρων προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών.

Στην περίπτωση της Μελβούρνης, για παράδειγμα, η Ελληνική παρέμενε το 2002 η ισχυρότερη γλώσσα, εκτός της Αγγλικής, στους Δήμους του Monash, Manningham, Kingston, Glen Eira, Whitehorse, και ισχυρότερη εκτός της Αγγλικής και Ιταλικής στους δήμους Stonnington, Darebin, και Moreland. Ωστόσο σημειώνεται ισχυρή γλωσσική απόκλιση σε διαγενεολογικό επίπεδο προς την Αγγλική εξαιτίας (α) του υψηλού αριθμού των διεθνικών γάμων, (β) της συμβολικής λειτουργίας της Ελληνικής, δηλαδή όχι ως γλώσσας επικοινωνίας αλλά ως γλώσσας ταυτότητας και (γ) της αναπόφευκτης φθοράς που προκαλεί το πολυπολιτιστικό περιβάλλον της χώρας, το οποίο απαιτεί κοινό επικοινωνιακό όργανο μεταξύ των εθνοτικών ομάδων, που είναι βέβαια η Αγγλική.

Η ισχυρή γλωσσική σύγκλιση και συγκράτηση που διακρίνει τις ελληνικές παροικίες της Αυστραλίας (η πλέον ισχυρή ανάμεσα σε όλες τις εθνικές ομάδες της χώρας) οφείλεται στην επιθυμία των Ελλήνων να διατηρήσουν την ιδιαίτερη πολιτιστική

και εθνοτική τους ταυτότητα. Άλλοι λόγοι που ενισχύουν την τάση αυτή είναι η κοινωνική απομόνωση μεγάλου μέρους των Ελλήνων και ο χαμηλότερος δείκτης κοινωνικών σχέσεων με τους αλλόγλωσσους και αλλοεθνείς, ο υψηλότερος δείκτης συμπαγούς εποίκισης σε συγκεκριμένα προάστια, η σταθερότητα του ποσοστού συγκράτησης των διεθνικών γάμων στο ποσοστό του 38%, η λειτουργικότητα και αποδεκτικότητα της Ελληνικής στους αποδέκτες της δεύτερης και τρίτης γενιάς, η ίδρυση και λειτουργία θεσμικών οργάνων συγκράτησης και προώθησης της Ελληνικής, η αποδεκτικότητα της Ελληνικής ως γλώσσα προτεραιότητας από τον κυβερνητικό μηχανισμό και τις υπηρεσίες της Αυστραλίας. Για παράδειγμα, το 2002 ξένες βιομηχανίες διαφήμιζαν προϊόντα τους στην Ελληνική, η Καθολική Εκκλησία είχε υιοθετήσει κατά τη διάρκεια του Πάσχα του 2000 την Ελληνική και την Ιταλική γλώσσα για να περάσει μηνύματα στους πιστούς ενώ ευχές στην Ελληνική για το Ορθόδοξο Πάσχα στόλιζαν τις αίθουσες του αεροδρομίου της Μελβούρνης.

Η χρήση της Αγγλικής μεταξύ των ελλαδογεννημένων εποίκων της Αυστραλίας είναι περιορισμένη εξαιτίας της ιδιαίτερης έμφασης που προσδίδουν στη διατήρηση της Ελληνικής, του υψηλού αριθμού των ατόμων που δεν διατηρούν σχέσεις με τα μέλη της μείζονος αγγλο-αυστραλιανής κοινωνίας, και του περιορισμένου πλέον αριθμού των Ελλαδογεννημένων στο εργασιακό δυναμικό της χώρας (το 2002 εκτιμούνταν ότι το 64% των Ελλαδογεννημένων παρέμενε εκτός εργασιακού δυναμικού). Σύμφωνα με την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων, το 2001, ο αριθμός των Ελλήνων που δήλωναν γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική ανερχόταν στο ποσοστό του 69% (για τους Ιταλούς το ποσοστό έφθανε στο 63%). Τα ποσοστά αυτά- τα υψηλότερα στη χώρα μεταξύ των εθνοτικών ομάδων- δικαιολογούνται από την έλλειψη νεομεταναστών.

Η γλωσσική απόκλιση προς την Αγγλική σε διαγενεολογικό επίπεδο σημείωσε ελαφριά αύξηση τα τελευταία δέκα χρόνια (1996-2006), ωστόσο οι χρήστες της Ελληνικής το 2002 σε ανέρχονταν 360.000. Ο βαθμός της γλωσσικής επάρκειας των Ελλαδογεννημένων στην Αγγλική είναι χαμηλότερος, αφού μόνον το 62,8 τοις εκατό δήλωσε υψηλή επάρκεια στην Αγγλική, ενώ ο μέσος όρος για τους Έλληνες μη γεννημένους στην Αυστραλία είναι 72,8% . Προβλήματα με την Αγγλική γλώσσα έχουν ιδιαίτερα οι Ελληνίδες εξαιτίας κυρίως του μεγάλου ποσοστού γυναικών που παραμένει εκτός εργασιακής δύναμης της χώρας. Έτσι μόνον το 58,1% των Ελληνίδων ομιλεί την Αγγλική επαρκώς έναντι του 67,5% των ανδρών. Σύμφωνα με την ανάλυση των δεδομένων, αυτοί που διαθέτουν καλύτερη γλωσσική επάρκεια στην Αγγλική διαμένουν σε προάστια με μεγαλύτερη κοινωνικο-οικονομική επιφάνεια.

Πρόσφατες έρευνες πιστοποιούν ότι η Ελληνική εξακολουθεί να είναι η τρίτη δημοφιλέστερη γλώσσα της Αυστραλίας (μετά την Αγγλική και την Ιταλική) και ότι οι Έλληνες έποικοι και τα παιδιά τους αντιστέκονται στην εθνογλωσσική αφομοίωση περισσότερο από τις άλλες μεταναστευτικές και εθνοτικές ομάδες της χώρας. Σύμφωνα

με τα στοιχεία την Ελληνική εξακολουθούν να μιλούν 259.000 πολίτες άνω των πέντε ετών ενώ άλλες 78.000 άνω των πέντε ετών την κατανοούν αλλά δεν τη χρησιμοποιούν, συνολικά το 2,2% του πληθυσμού της χώρας. Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει ότι το 53,7% των ομογενών που δήλωσε ότι χρησιμοποιεί την Ελληνική έχει γεννηθεί στην Ελλάδα ή την Κύπρο και το 46,7 % στην Αυστραλία, ενώ από τους 78.000 που την κατανοούν μόνον το επτά τοις εκατό έχει γεννηθεί στην Ελλάδα και την Κύπρο.

Στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων είναι ότι οι Έλληνες της δεύτερης και τρίτης γενιάς διατηρούν, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη εθνική ομάδα, τη μητρική τους γλώσσα. Για παράδειγμα, το ποσοστό των αυστραλογεννημένων Ελλήνων (δεύτερη και τρίτη γενιά) που χρησιμοποιούν την Ελληνική ανέρχεται σε 46,7 % (και με την αυξομείωση αυτών που την κατανοούν) σε 64,8 %, ενώ το αντίστοιχο των Ιταλών είναι 40,7%, των Γερμανών 18,9% και των Ισπανών 15,2%. Σημειώνεται ότι συνολικά 2.580.000 πολίτες της Αυστραλίας άνω των πέντε ετών (15,5% του πληθυσμού) ομιλεί μια γλώσσα εκτός της Αγγλικής. Οι περισσότεροι κάτοικοι της Αυστραλίας που ομιλούν την Ελληνική και αυτοί που απλά την κατανοούν ζουν κατά 49,7 % στη Μελβούρνη και το 31 % στο Σίδνεϋ.

Από την εποχή που εμφανίσθηκε ο πρώτος ερασιτεχνικός θεατρικός όμιλος (1916) στο Σίδνεϋ, περισσότεροι από 40 θεατρικοί θίασοι λειτούργησαν στην Αυστραλία. Το 1919 ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Φίλων του Δράματος στη ΝΝΟ, που ανέπτυξε πλούσια καλλιτεχνική και κοινωνική δράση και στάθηκε αιτία να περιοδεύσει την Αυστραλία ο ελλαδικός Θίασος των Νέζερ, Προφάνη και Κουρούκλη με παραστάσεις του Οιδίποδα. Το 1924 ανέβηκε το πρώτο θεατρικό έργο του αυστραλιώτη Ελληνισμού γραμμένο από τον Μελβουρνιώτη γιατρό Κωνσταντίνο Κυριαζόπουλο με τίτλο «Αδιάκριτος Μουσαφίρης». Το 1936 ο Γιώργος Παϊζης ίδρυσε τον Ελληνικό Θεατρικό Όμιλο Αυστραλίας με δική του ορχήστρα που διεύθυνε ο Όμηρος Παλμίστρας, για να ακολουθήσει η ίδρυση θεατρικών θιάσων σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών της χώρας με κύριο στόχο τον εκπορισμό εισοδημάτων για αλτρουιστικούς στόχους.

Στα χρόνια της κοινωνικο-οικονομικής εδραίωσης της ελληνικής εποίκησης (1970-1995), πέρα από τη λειτουργία του θεατρικού θιάσου της Ένωσης Ελλήνων Αιγύπτου και Μέσης Ανατολής, ο οποίος ανέπτυξε πλουσιότατη καλλιτεχνική δράση, η Μελβούρνη αναδείχθηκε σε πολιτιστικό κέντρο του Ελληνισμού της Αυστραλίας, με τη λειτουργία όχι μόνον θεατρικών θιάσων, αλλά και επαγγελματικών θεατρικών σχολών, από τις οποίες αποφοίτησαν δεκάδες ηθοποιοί. Το 1972 ο ηθοποιός και σκηνοθέτης του Κρατικού Θεάτρου Πειραιά, Νικόλαος Σκιαδόπουλος ιδρύει την επαγγελματική θεατρική σχολή *Γέφυρα* και προσελκύει δεκάδες χαρισματικούς καλλιτέχνες. Το παράδειγμα του Σκιαδόπουλου ακολούθησαν πολλοί μαθητές του οι οποίοι στη συνέχεια ίδρυσαν θεατρικούς θιάσους και ομίλους στη Μελβούρνη και άλλες πολιτείες ή ίδρυσαν δικές

τους θεατρικές σχολές, για παράδειγμα τη Λαϊκή Σκηνή. Το 1973 ο Δημήτρης Κατσούλης εισάγει στην Αυστραλία παραστάσεις του Καραγκιόζη, ενώ ο σκηνοθέτης Μιχάλης Νικολούδης πέντε χρόνια αργότερα ίδρυσε το Ελληνικό Θέατρο Αυστραλίας, για να ακολουθήσουν το Θέατρο τέχνης (1984), το Πειραματικό Θέατρο Αυστραλίας (1985), Θίασος Λαϊκής Σκηνής Μελβούρνης (1986), το Αυστραλιανό Ποντιακό Θέατρο Αυστραλίας (1990). Στο Σύδνεϋ λειτούργησαν στην ίδια περίοδο σε ηπιότερη ένταση τουλάχιστον τέσσερις θίασοι και ανέβηκαν δεκάδες έργα, κυρίως κωμωδίες, αλλά και δράματα που συνέγραψαν πάροικοι, με κύριους θεατρικούς συγγραφείς τους Σοφία Καθαρείου και Θεόδωρο Πατρικαρέα.

Η καλλιτεχνική δημιουργία του Ελληνισμού της Αυστραλίας ξεκινά από την προπολεμική περίοδο με την εμφάνιση καταξιωμένων ζωγράφων και σκιτσογράφων με παναυστραλιανό κύρος. Ο Ζήσης Ζανάλης, για παράδειγμα, επιδίδεται και διακρίνεται ως αγιογράφος στην Πέρθη, Μελβούρνη και Σύδνεϋ και στη συνέχεια ως ζωγράφος της ηθογραφίας των Ιθαγενών της Αυστραλίας και ανακαλύπτεται από τους κριτικούς της τέχνης με άρθρα τους αλλά και μονογραφίες. Στην ίδια χρυσή περίοδο πολιτιστικής δημιουργίας του Ελληνισμού (1970-1995), πάνω από 200 Ελληνο-αυστραλοί καλλιτέχνες δημιούργησαν πλούσια καλλιτεχνική δράση στα εικαστικά, κυρίως ως ζωγράφοι, γλύπτες, σχεδιαστές και δημιουργικοί αρχιτέκτονες. Πολλοί από αυτούς ανέπτυξαν ιδιαίτερο ταλέντο και διακρίθηκαν με εύσημα στην Αυστραλία και διεθνώς. Το 1958 λειτούργησε η πρώτη Έκθεση Ελληνο-Αυστραλών ζωγράφων στη Μελβούρνη, στην οποία συμμετείχαν 20 καλλιτέχνες και γλύπτες. Οι κυριότεροι συγκαιρινοί Ελληνο-αυστραλοί ζωγράφοι είναι ο Νίκος Κυπραίος, ο οποίος από το 1972 ανέπτυξε πλουσιότατη καλλιτεχνική δράση στη Μελβούρνη και ο Νικόλας Τσούτας στο Σύδνεϋ. Μεταξύ των πλέον αντιπροσωπευτικών ζωγράφων των αντιπόδων συγκαταλέγονται οι Γιώργος Μιχελακάκης, Ανδρέας Αρναουτόπουλος, Κωνστάνς Ζίκου, Ιωάννης Κονόμος, Ευγενία Ρασκοπούλου, Ορφέας Αρφάρας, Λεωνίδα Ρούμπος, Αντώνιος Συνδίκας, Ανδρέας Κασαπίδης, Νίκος Νομικός, Φρίξος Ιωαννίδης, Απόστολος Λασπαντζής. Σημαντικότερη είναι η καλλιτεχνική παρουσία μεταξύ άλλων στη γλυπτική των Λεωνίδα και Κώστα Καλαμάρα, στη χαρακτηριστική του Νίκου Νεδελκόπουλου, στη φωτογραφική του Αλέξη Συνδίκας, Γεωργίας και Ελισάβετ Γερτσάκη, στη σκιτσογραφία του παγκοσμίως γνωστού Τώνη Ραφτόπουλου, στη διακόσμηση και δομήσεις της Νίκης Σάββα, στην προσθετική και το μέταλλο του Στέλιου Αρκαδίου, στα πολυμέσα του Φίλιππου Γεωργίου, στην αφηρημένη και δομημένη τέχνη της Βίκης Βαρβαρέσσου, στη σκηνοθεσία και ενδυματική της Αφροδίτης Κοντού.

Η μουσική παρουσία των συγκαιρινών Ελληνο-Αυστραλών συνθετών, μουσικών, στιχουργών και διευθυντών ορχήστρας χαρακτηρίζεται από την έντονη αγωνία τους να μπολιάσουν την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά (αρχαία, βυζαντινή και δημοτική), με τα νέα αυστραλιανά δεδομένα και τους ιθαγενείς. Οι περισσότεροι έχουν συνθέσει έργα για θέατρο και κινηματογράφο, ορισμένοι για όπερα, ενώ αρκετοί διέπρεψαν στην

κλασική και μετα-μοντέρνα μουσική. Κυριότεροι εκφραστές της μουσικής δημιουργίας των Ελληνο-Αυστραλών καλλιτεχνών είναι ο Θέμης Μέξης στο Σύδνεϋ, οι Τάσος Ιωαννίδης, Στέλιος Τσιόλας, Γιάννης Απέητος και Κώστας Τσικαδέρης στη Μελβούρνη, ο Σπύρος Ράντος στη Βρισβάνη. Μετά το 1990 αναδείχθηκε η γενιά των μουσικοσυνθετών που διέπρεψαν και ως διευθυντές ορχήστρας, όπως ο Παναγιώτης Μουσαφιριάδης, ο Αχιλλέας Γιαγκουλής και η Μπέτη Εξηντάρη, ενώ άλλοι επιδόθηκαν στο παραδοσιακό και ρεμπέτικο τραγούδι, όπως ο Θύμιος Σταθουλόπουλος, ο οποίος ίδρυσε τη Ρεμπέτικη Κομπανία στη Μελβούρνη. Ορισμένοι καλλιτέχνες επιδόθηκαν στην κλασική μουσική όπου και διακρίθηκαν στον αυστραλιανό χώρο, όπως οι Αλίκη Κατσικά και ο Μιχάλης Χριστοφορίδης, ενώ διεθνή αναγνώριση επέτυχαν οι Στέλλα Αξαρλή, Ειρήνη Κασσιμάτη, Τρούδη Καπουλίτσα, Λιάνα Κανελλοπούλου και Έλη Κρίζου ως σοπράνο και ο Κώστας Φιλιππάτος ως βαρύτονος.

Από το 1916 που εκδόθηκε το πρώτο ελληνο-αυστραλιανό βιβλίο από τον Ιωάννη Δ. Κόμηνο, πάνω από 370 βιβλία εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία από 140 περίπου συγγραφείς. Τα περισσότερα (78%) εκδόθηκαν στην Ελληνική από τυπογραφεία, εφημερίδες, εκδοτικούς οίκους και πανεπιστημιακά κέντρα σπουδής και μελέτης του ελληνικού πολιτισμού και παιδείας. Τα περισσότερα κυκλοφόρησαν στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϋ καλύπτοντας θέματα που είχαν σχέση με τη λογοτεχνία, το θέατρο και την ιστορία. Μετά το 1970, σημειώθηκε ιδιαίτερη πρόοδος στην έκδοση λογοτεχνικών έργων, με την καθιέρωση κυβερνητικών χορηγιών, κινήτρων αναγνώρισης από πολιτιστικούς συλλόγους και την κοινωνικο-οικονομική εδραίωση των λογοτεχνών. Μετά το 1980, με τη ίδρυση και λειτουργία πανεπιστημιακών εδρών και Κέντρων ελληνικών σπουδών, εμφανίσθηκαν αξιόλογα μυθιστορήματα και ποιητικές συλλογές, ενώ αυξήθηκε η παραγωγή θεατρικών έργων, κυρίως ηθογραφιών και κωμωδιών. Κύριοι εκφραστές της ποιητικής λογοτεχνίας του Ελληνισμού της Αυστραλίας είναι ο Δημήτρης Τσαλουμάς, ο Νίκος Νομικός και ο Στυλιανός Χαρκιανάκης, στην πεζογραφία αξιόλογο έργο παρουσίασαν οι Αντιγόνη Κεφάλαια, η Βάσω Καλαμάρα, η Έρμα Βασιλείου, και ο Δημήτρης Τζουμάκας, στο θεατρικό σενάριο η Σοφία Καθαρείου και ο Θεόδωρος Πατρικαρέας, στο ευθυμογράφημα ο Πάνος Γεωργίου. Τα τελευταία είκοσι χρόνια σημειώθηκε έντονη βιβλιογραφική δραστηριότητα στο χώρο της καταγραφής της ιστορίας των Ελλήνων της διασποράς με κύριους ιστοριογράφους τους Hugh Gilchrist, Γιώργο Καναράκη, Αναστάσιο Τάμη και Μιχάλη Τσουνή, ενώ στο κριτικό κείμενο διακρίθηκαν με τα έργα τους ο Ευστάθιος Gauntlett, ο Βρασίδης Καραλής και ο Μιχάλης Τσιανίκας.

Το 1951 άρχισε η εκπομπή του πρώτου ελληνόφωνου προγράμματος στην κωμόπολη Wangaratta, 200 σχεδόν χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Μελβούρνης. Έκτοτε λειτούργησαν διάφορα ένθετα ελληνόφωνα προγράμματα, συνήθως διάρκειας 60 λεπτών σε αυστραλιανούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Από το 1973, η Ομογένεια άρχισε να ασκεί μεθοδευμένα πίεση στον κρατικό ραδιοσταθμό Australian Broadcasting

Commission (ABC), προκειμένου να τροποποιήσει το Καταστατικό Λειτουργίας του και να επιτρέψει τη μετάδοση αλλόγλωσσων προγραμμάτων, μέσα στα πλαίσια της ευρύτερης πολιτικής του πολυπολιτισμού. Το 1975, υπό τη συνεχή πίεση της ηγεσίας κυρίως των δύο ισχυροτέρων παροικιών, της Ιταλικής και της Ελληνικής, η διεύθυνση του ABC, αποφάσισε να ιδρύσει το 3ZZ ως ειδικό σταθμό πρόσβασης των εθνικών ομάδων της χώρας. Το ίδιο έτος η Κοινοπολιτειακή Κυβέρνηση της Αυστραλίας ίδρυσε τον Πολυεθνικό Κρατικό Σταθμό Ραδιοφωνίας (2EA στο Σύδνεϋ και 3EA στη Μελβούρνη) και τηλεόρασης (SBS), προσφέροντας ελληνόγλωσσα προγράμματα και προβάλλοντας ελληνικά έργα. Από το 1982 άρχισαν να λειτουργούν ελληνόφωνα ραδιοφωνικά προγράμματα σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών της χώρας. Στη δεκαετία 1984-1994 λειτούργησαν ελληνόγλωσσοι ραδιοφωνικοί σταθμοί περιορισμένης εμβέλειας, μέχρι το 1994 που ο επιχειρηματίας Σπύρος Σταμούλης ίδρυσε τον πρώτο ραδιοφωνικό σταθμό επί 24ώρου βάσεως στη Μελβούρνη, το 3XY, προσφέροντας στην Παροικία όχι μόνον ελληνόγλωσση ακρόαση, αλλά και την ευκαιρία και δυνατότητα μαζικής και ταχύτατης κινητοποίησης.

6 Πολιτική Παρέμβαση

Ανεπαρκές υπήρξε το ενδιαφέρον της επίσημης ελληνικής Πολιτείας προς τους Έλληνες της Αυστραλίας, μέχρι και την περίοδο της μεταπολίτευσης (1974). Τα δεινά που επισώρευσε στην Ελλάδα η Κατοχή (1941-1945) και οι τραγικές συνέπειες του Εμφυλίου (1946-1949), δεν επέτρεψαν σχέσεις λειτουργικής συνεργασίας. Μεγάλος αριθμός προσφύγων της αγροτικής Ελλάδας μετά το 1949 (η *Ειδική Βαλκανική Επιτροπή των Ενωμένων Εθνών* εκτιμούσε τον αριθμό των προσφύγων σε 706.086), ιδιαίτερα αυτοί που είχαν συγγενείς στην Αυστραλία, διεκδίκησαν με επιτυχία θέσεις στους καταλόγους των νέων μεταναστών. Περιστασιακές όμως και πλημμελείς υπήρξαν οι αρχικές συμφωνίες που αφορούσαν τους πρώτους εκείνους μεταπολεμικούς μετανάστες. Πριν από τη διακρατική συμφωνία μετανάστευσης που υπογράφηκε το Μάρτιο του 1952, είχε προηγηθεί μόνο η διμερής συμφωνία που επέτρεπε τη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων των μεταναστών (23 Σεπτεμβρίου 1949). Η έλλειψη διακρατικής συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Αυστραλίας σε θέματα μετανάστευσης, πολιτιστικών και κοινωνικών θεμάτων, στέρησε από τις οργανωμένες κοινότητες των Ελλήνων της Αυστραλίας το δικαίωμα διεκδίκησης παροχών, που θα βοηθούσαν αποδοτικότερα όχι μόνον τη λειτουργικότερη εγκατάσταση των Ελλήνων στην Αυστραλία αλλά και την εναργέστερη επικοινωνία τους με την Ελλάδα και τους Έλληνες.

Η απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης να ιδρύσει μονομερώς Ελληνική Πρεσβεία στην Αυστραλία (Ιούλιος 1952) και η εμφάνιση της αυστραλιανής διπλωματικής αποστολής δέκα χρόνια αργότερα (Φεβρουάριος 1962), συνέτειναν στην οργανωμένη πλέον αντιπροσώπευση των Ελλήνων, στην έλευση από το 1978, αποστολών πολιτικών προσώπων και στην υπογραφή μορφωτικών συμφωνιών, της μεν

πρώτης το 1979, χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο και της δεύτερης και ουσιαστικότερης το 1982. Με την άφιξη του Έλληνα Προέδρου της Δημοκρατίας, Κωνσταντίνου Καραμανλή (Μάρτιος 1982), ενεργοποιήθηκε ακαδημαϊκή και επιστημονική διακρατική συμφωνία και δημιουργήθηκαν υγιείς προϋποθέσεις συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, πόλεων, και εμπορικών και βιομηχανικών φορέων των δύο χωρών. Έκτοτε, σημειώθηκε ρωμαλέα κινητοποίηση σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο, αναβαθμίστηκε ο ρόλος της Ομογένειας, και μεθοδεύτηκε από πλευράς της Ελλάδας συστηματική πρόνοια υπέρ των Ελλήνων εποίκων και των παιδιών τους σε θέματα κυρίως παιδείας και πολιτισμού.

Οι υποχρεώσεις που δημιουργούσε η διπλή υπηκοότητα των Ελλήνων εποίκων, όσον αφορά τα θέματα που είχαν σχέση με την υποχρεωτική στρατολόγησή τους στην Ελλάδα, τη συνταξιοδότηση, το διαφορετικό νομικό καθεστώς, την άγνοια των Ελλήνων να δηλώνουν οικογενειακή μερίδα στην Ελλάδα προκαλούσαν σοβαρά προβλήματα στις σχέσεις των εποίκων με την παλιά τους πατρίδα. Οι ελληνικές διπλωματικές αρχές διατήρησαν λειτουργικό ρόλο, συμμορφούμενες στις παρεμβάσεις και υπερβάσεις που υπαγόρευε η Υπηρεσία τους σε περιόδους καθεστωτικής εκτροπής στην Ελλάδα και ιδεολογικής κρίσης, καθώς και σε περιόδους σύγκρουσης με άλλες θεσμικές εξουσίες του Ελληνισμού, κυρίως την επίσημη Εκκλησία. Σε πολλές περιπτώσεις οι διπλωμάτες μερίμνησαν για επαναπατρισμούς απόρων, εξέφρασαν μέριμνα και στοργή σε θέματα παιδείας και εθνογλωσσικής ταυτότητας των μεταναστών, ωστόσο σε άλλες μεθόδευσαν εκστρατεία φακελώματος Ελλήνων εποίκων, περιθωριοποίησης αντικαθεστωτικών και απομόνωσης και διωγμού έντιμων Ελλήνων που απλά εξέφραζαν ιδεολογία ή απόψεις διαφορετικές από αυτές των ίδιων των εκπροσώπων των θεσμικών εξουσιών που αντιπροσώπευαν.

Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας διατήρησε ακμαία τη συνείδηση της εξάρτησής του από την Ελλάδα, γενναιόδωρα προσέφερε σε στιγμές κρίσης και εθνικής τραγωδίας (πολέμους, σεισμούς και καταστροφές), αυθόρμητα συνήργησε σε εθνικά θέματα, οργανώνοντας συλλαλητήρια και διαδηλώσεις υπέρ της Ελλάδας, στρεφόμενος ακόμη και εναντίον της Αυστραλιανής Κυβέρνησης. Με την επιστροφή των 17.000 Αυστραλών στρατιωτών το 1945 από τα ελληνικά μέτωπα της Μακεδονίας και της Κρήτης, καλλιεργήθηκαν έντονες σχέσεις φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των Ελλήνων εποίκων και των Κυβερνήσεων της Αυστραλίας. Οι τελευταίες οργάνωσαν εκστρατείες βοήθειας των πολεμόπληκτων Ελλήνων και στη συνέχεια των προσφύγων και απόρων, που κατά εκατοντάδες συνέρρεαν στα μεγάλα αστικά κέντρα της Μακεδονίας. Η Αυστραλία μεθόδευσε αλτρουιστική εκστρατεία με φοροαπαλλαγές στα προϊόντα που μεταφέρονταν στην Ελλάδα, ειδικές αποστολές τροφίμων, φαρμακευτικού υλικού, μαλλιού και ρουχισμού.

Οι σχέσεις της Ομογένειας προς τη μείζονα αυστραλιανή κοινωνία και την πολιτική και εκκλησιαστική εξουσία της χώρας κρατήθηκαν ήπιες και εναρμονισμένες, ενώ αξιοσέβαστοι θεωρούνταν οι Έλληνες πριν και μετά τα δύσκολα πρώτα χρόνια του κατατρεγμού (Τάμης, 1994, 1997). Παράλληλα οι Κοινότητες των Ελλήνων και η Ορθόδοξη Εκκλησία έμπρακτα συμμετείχαν σε εκδηλώσεις ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος, για παράδειγμα, εράνους, αθλητικές συναντήσεις, και δωρεές υπέρ αυστραλιανών κοινωφελών ιδρυμάτων, δεινοπαθόντων πολιτών από φυσικές καταστροφές, πλημμύρες και πυρκαγιές. Πολλοί ελληνικοί οργανισμοί οργάνωναν ομαδικές συνεστιάσεις, συσσίτια για απόρους και ενδεείς Αυστραλούς συμπατριώτες τους, ενώ αρκετοί Έλληνες επιχειρηματίες αναδείχθηκαν μεγάλοι ευεργέτες της Αυστραλίας με γενναιόδωρες προσφορές σε αυστραλιανά νοσοκομεία και ευαγή ιδρύματα. Μεγάλος αριθμός Ελλήνων υπηρέτησε εθελοντικά και συνεργάστηκε με τις αυστραλιανές υπηρεσίες για την εναργέστερη εγκατάσταση των νεομεταναστών και την ανακούφιση ανέργων και απόρων σε περιόδους οξείας οικονομικής κρίσης. Η Ομογένεια συμμετείχε επίσης σε εκδηλώσεις συμπαραστάσης της Αυστραλίας και πρωτοστάτησε σε οργανωμένες εκφράσεις του λαϊκού συναισθήματος.

Στη δεκαετία του εξήντα, πάροικοι με έντονη πολιτική συνείδηση εντάχθηκαν σε αυστραλιανές τοπικές κομματικές οργανώσεις και αποτέλεσαν τα ελληνόφωνα τμήματά τους. Μέσα από τις οργανώσεις αυτές, είκοσι χρόνια αργότερα, οι αυστραλογεννημένοι επίγονοί τους αναδείχθηκαν υπουργοί και βουλευτές, γεροϋσιαστές και Δήμαρχοι, σύμβουλοι της τοπικής αυτοδιοίκησης και διευθυντές πρωθυπουργικών γραφείων. Το 2002 οι εκλεγμένοι πολιτικοί ελληνικής καταγωγής στην Αυστραλία ήταν 28, ενώ πλέον των 120 είναι οι δημαρχιακοί σύμβουλοι. Στη συνάντηψη βουλευτών ελληνικής καταγωγής της Αυστραλίας προσέφυγαν τακτικά οι Κυβερνήσεις της Ελλάδας, προκειμένου να ασκήσουν αποτελεσματικότερη εξωτερική πολιτική στο χειρισμό εθνικών της θεμάτων.

Ωστόσο δεν έλειψαν και οι διακριτικές παρακολουθήσεις Ελλήνων προκρίτων από το επίσημο κράτος. Από την περίοδο ακόμη της αποικιοκρατίας, με διάφορες προφάσεις, μυστικές υπηρεσίες της Αυστραλίας κατέγραφαν τη δράση των ηγετών των ελληνικών παροικιών. Εντύπωση προκαλεί ο αριθμός των εγγράφων και η ποικιλία των θεμάτων που διαλάμβαναν οι αναφορές αρχικά των πρακτόρων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, στη συνέχεια της Ειδικής Υπηρεσίας και τέλος ο Αυστραλιανός Οργανισμός Κατασκοπευτικής Ασφάλειας (Australian Security Intelligence Organisation -ASIO), με τα οποία πληροφορούσαν Υπουργεία της χώρας. Κύρια θέματα αναφοράς τους ήταν «η κομμουνιστική διείσδυση και κατήχηση», «η αντιβρετανική δραστηριότητα Ελλήνων και Κυπρίων», «η αριστερή δράση Ελλήνων ναυτικών και λιμενεργατών», «η παράνομη χαρτοπαιξία και ο τζόγος» και θέματα ενδοκοινοτικής οργάνωσης. Σε διαρκή παρακολούθηση του ASIO ήταν εκατοντάδες Έλληνες στελεχωμένοι σε αριστερά κόμματα, μέλη ελληνικών αριστερών σωματείων, μέλη της

Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων, δημοσιογράφοι και εκδότες αριστερών εφημερίδων, καθώς και μέλη αριστερών συνδικαλιστικών σωματείων. Στις αναφορές τους εκτιμούσαν την επίδραση που ασκούσαν Έλληνες κομμουνιστές στην οργανωμένη παροικία των Ελλήνων και των Κυπρίων, κατέγραφαν τους εράνους που διεξήγαγαν παράγοντες της Ομογένειας υπέρ των ελλαδικών κομμάτων, και συμβούλευαν την παρακολούθηση ατόμων που θεωρούσαν «εθνικό κίνδυνο».

Γενικά οι σχέσεις της Ομογένειας προς τη μείζονα αυστραλιανή κοινωνία και τις Κυβερνήσεις της χώρας, ενώ υπήρξαν αγαστώτατες, ωστόσο επηρεάστηκαν σημαντικά από την έλλειψη συντονισμού των οργανωμένων φορέων της Παροικίας, παρά το γεγονός ότι η Αυστραλιανή Συμπολιτεία προσέφερε στον Ελληνισμό σωρεία ευκαιριών. Κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου, το Κυπριακό, το Μακεδονικό και το Βορειοηπειρωτικό υπήρξαν τα κυριότερα θέματα που απασχόλησαν τον Ελληνισμό της Αυστραλίας. Η Ομογένεια αντέδρασε στα θέματα αυτά με αποφασιστικότητα, οργανώνοντας μαζικότατα συλλαλητήρια και διαμαρτυρίες, συγκεντρώσεις διαφώτισης, εράνους, θεατρικά έργα, μουσικούς αγώνες, μαθητικούς διαγωνισμούς και συστηματική εκστρατεία επηρεασμού των Αυστραλών πολιτικών. Αποτέλεσμα της ελληνικής παρουσίας και της άσκησης συντονισμένης πολιτικής πίεσης στον πολιτικό κόσμο της χώρας ήταν η ευθυγράμμιση της πολιτικής της Αυστραλίας προς τα δίκαια της Ελλάδας, η αναγνώριση των κατοίκων της ΠΓΔΜ ως «Σλαβομακεδόνων» από την Κοινοπολιτειακή Κυβέρνηση, και της γλώσσας τους ως «Σλαβομακεδονικής» από την Κυβέρνηση του φιλέλληνα πρωθυπουργού Jeff Kennett, η επιμονή της Αυστραλίας στην εφαρμογή των αποφάσεων των Ενωμένων Εθνών για το Κυπριακό και η αποστολή ειρηνευτικής αστυνομικής δύναμης στην Κύπρο. Η εμπλοκή του Μακεδονικού Προβλήματος στην Αυστραλία χρονολογείται στις αρχές της δεκαετίας του 1920 με τις συγκρούσεις Ελλήνων και Βουλγάρων εποίκων, αρχικά στην Πέρθη και αργότερα στη Μελβούρνη και στο Σύδνεϋ (Τάμης, 1994). Ο εθνικός και θρησκευτικός αλυτρωτισμός των Μακδεονοσλάβων που προέρχονταν από τη Δυτική Μακεδονία προκάλεσε, κατά τη μεταπολεμική περίοδο, έξαρση του προβλήματος, βίαιες εξεγέρσεις και έντονη διχοστασία. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, παρά το γεγονός ότι βρήκε αρχικά τον Ελληνισμό της Αυστραλίας οργανωτικά απροετοίμαστο, ωστόσο οι συνέπειες της εθνικής τραγωδίας είχαν ως αποτέλεσμα να μετριασθεί η ενδοκοινοτική ιδεολογική έξαρση, και να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για συνεκτικότερη παρουσία των Ελλήνων και των Κυπρίων.

Αποτελεσματική και ανένδοτη εμφανίσθηκε η οργανωμένη παροικία σε θέματα που προσέβαλαν το κύρος και την εντιμότητα του Ελληνισμού της Αυστραλίας και έθεταν σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια και το γόητρο της Ελλάδας. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, από το 1969 άρχισε ο οργανωμένος Ελληνισμός να πιέζει την Κοινοπολιτειακή Κυβέρνηση της χώρας και να διεκδικεί συλλογικά, ως εθνικότητα, θετικότερες συνθήκες σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας και διατήρησης της

εθνογλωσσικής του ταυτότητας. Σε στενή συνεργασία με τις μεγάλες αριθμητικά εθνοτικές ομάδες των Ιταλών και των Γερμανών, κατόρθωσε να εξασφαλίσει το δικαίωμα μεταφοράς των συντάξων στην Ελλάδα (1972), να έχει λόγο και να εισηγείται στην Κυβέρνηση απόψεις σε θέματα ανεργίας (1969), να πιέζει συστηματικά την Κυβέρνηση σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής αξιώνοντας αύξηση του αριθμού μεταναστών (1985). Το 1983, συντονισμένα ο Ελληνισμός διαμαρτυρήθηκε με έκθεσή του στο Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων κατά του *Νόμου Περί Μετανάστευσης 1958*, διότι εμπεριείχε «αναχρονιστικά εδάφια» που αναγνώριζαν κάποιες προνομιούχες εθνικότητες έναντι άλλων, ενώ από το 1984 η συμμετοχή των Ελλήνων στα Συνέδρια των Κομμάτων, όπου χαράζονταν τα προγράμματα και η πολιτική τους, ήταν εμφανής.

Αμείλικτα σκληρή και αποφασιστική υπήρξε η στάση του οργανωμένου Ελληνισμού σε δύο θέματα που έθεταν σε αμφισβήτηση την εντιμότητα του αυστραλιώτη Ελληνισμού και την ασφάλεια της Ελλάδας. Το 1979, το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατηγόρησε την Ομογένεια του Σύδνεϋ ότι συστηματικά συνωμοτούσε σε βάρος του αυστραλιανού δημοσίου, προκειμένου να κατασκευάσει αναπηρίες και να αποσπάσει συντάξεις υγείας (Greek Conspiracy Case). Η κατηγορία της συνωμοσίας εξυφάνθηκε τον Μάρτιο του 1979, και ονομάστηκε «Το Κόλπο». Σύμφωνα με το κατηγορητήριο 1400, μέλη της ελληνικής παροικίας του Σύδνεϋ, με τη βοήθεια ιατρών και δικηγόρων ελληνικής καταγωγής, είχαν συστήσει σπείρα, προκειμένου να αποσπών συντάξεις αναπηρίας από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας. Η δίκη άρχισε τον Απρίλιο του 1979 και διήρκεσε για 18 μήνες. Η συντηρητική Κυβέρνηση της Αυστραλίας, ανήμπορη να καταθέσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και ύστερα από διαρκείς διαμαρτυρίες του Ελληνισμού, αναγκάστηκε να ανακαλέσει το κατηγορητήριο και να ζητήσει συγγνώμη. Το 1986, έγινε γνωστό ότι από τις αμερικανικές βάσεις του Pine Gap της κεντρικής Αυστραλίας, οι Αμερικανοί με την ανοχή της Αυστραλίας, είχαν εγκαταστήσει μηχανισμούς κατασκόπευσης μέσω δορυφόρων των τηλεφώνων και των επικοινωνιών της Κυβέρνησης της Ελλάδας. Η Ομογένεια συντονισμένα διαμαρτυρήθηκε με αντιπροσωπεία της στον Πρωθυπουργό της χώρας R.J. Hawke, ο οποίος αναγκάστηκε να δηλώσει ότι «η Αυστραλία ουδέποτε θα προέβαινε σε πράξη που θα έθετε σε κίνδυνο την ασφάλεια της Ελλάδας».

Τα τελευταία δέκα χρόνια (1996-2006), ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός εποίκων άρχισε να αναδύεται στο κοινωνικο-οικονομικό καθεστώς της χώρας ως επαγγελματίες, διευθυντές επιχειρήσεων, διοικητές και γενικά σε θέσεις που λαμβάνονται αποφάσεις. Ο χώρος όπου υστερούσαν οι Ελλαδογεννημένοι έποικοι ήταν ο δημοσιο-υπαλληλικός, χώρος που κατέκτησαν βέβαια οι επίγονοί τους, οι οποίοι και διαδραματίζουν συγκαιρινά πρωταγωνιστικό ρόλο. Με την ανατολή του 21ου αιώνα, ο Ελληνισμός της Αυστραλίας παρουσιαζόταν ρωμαλέος οικονομικά και κοινωνικά, με ισχυρούς μηχανισμούς συγκράτησης των εθνογλωσσικής του ταυτότητας και προοπτικές διατήρησης και διάδοσης της πολιτιστικής του παράδοσης. Ο Πρέσβης της Ελλάδας,

Αλέξανδρος Βαγενάς, έγραφε σε απόρρητη αναφορά του προς την προϊσταμένη του αρχή: «με τα σημερινά δεδομένα, αισιόδοξες είναι οι προοπτικές για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο αυστραλιώτης Ελληνισμός στη νέα του πατρίδα. Ίσως μάλιστα αποδειχθεί σημαντικότερος, κατ'αναλογία, από την Ομογένειά μας στις Ηνωμένες Πολιτείες» (Τάμης, 1999).

Στους σημαντικότερους παράγοντες εδραίωσης του αυστραλιώτη Ελληνισμού θα πρέπει να συγκαταλεχθούν και οι εξής: ο Ελληνισμός δημογραφικά αποτελεί σημαντικό ποσοστό του γενικού συνόλου (2 %), τρίτη ισχυρότερη αριθμητικά εθνοτική ομάδα της χώρας, με την Ορθοδοξία τέταρτη μεγαλύτερη θρησκευτική ομολογία. Επιπλέον, ο Ελληνισμός διαθέτει τα περισσότερα εθνικά σχολεία της χώρας με τον υψηλότερο βαθμό εθνογλωσσικής συγκράτησης και το μεγαλύτερο αριθμό κυκλοφορίας εφημερίδων. Στην Αυστραλία δε λειτούργησε το κοινωνικό και οικονομικό «κατεστημένο» στα αμερικανικά πρότυπα. Η πολιτική της εθνογλωσσικής ισοπέδωσης των εθνικών ομάδων που εφαρμόστηκε ως δόγμα στις ΗΠΑ, δεν είχε αναγνώριση και αποδοχή στους πολιτικούς κύκλους της Αυστραλίας, στο γραφειοκρατικό κατεστημένο και στα μέσα ευρείας ενημέρωσης για να εμπεδωθεί. Η έμφαση που έδωσε η Κυβέρνηση του Gough Whitlam από το 1972 στην καλλιέργεια της πολιτισμικής κληρονομιάς των εθνοτήτων και η εφαρμογή του πολυπολιτισμού ως του κοινωνικού καθεστώτος της χώρας, σήμαινε την αναγνώριση της καταγωγής και του παρελθόντος των μεταναστών, γεγονός που εξασφάλιζε κοινωνική αρμονία και οικονομική καταξίωση.